

Usporedba odgojno-obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Republike Austrije

---

Malašić, Dea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:626027>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Dea Malašić

USPOREDBA ODGOJNO-OBRAZOVNIH SUSTAVA
REPUBLIKE HRVATSKE I REPUBLIKE AUSTRIJE

Diplomski rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, srpanj, 2024.

Zahvala

Zahvaljujem se mentoru, profesoru izv.prof.dr.sc. Tomislavu Topolovčanu, na stručnim komentarima kojima mi je pomogao u izradi diplomskog rada.

Zahvaljujem učiteljima razredne i predmetne nastave na suradnji i odgovorima prilikom intervjuiranja koji su mi pomogli u provedbi istraživanja diplomskog rada.

Zahvaljujem se sestrični Melanie Mesarić koja mi je pomogla kod provedbe intervjua koji se nalazi u diplomskom radu.

Posebno zahvaljujem obitelji koja je uvijek bila uz mene, poticala me i podržavala kroz svih pet godina studiranja.

Zahvaljujem se i prijateljima koji su također bili uz mene i savjetovali me u raznim situacijama tijekom studija.

Također, zahvaljujem se svim kolegama s fakulteta na riječima potpore i podrške te pruženoj pomoći kad god je to bilo potrebno.

Sadržaj

1. Sažetak	1
2. Abstract	2
3. Uvod	3
4. Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (ISCED)	8
5. Odgojno–obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj	10
5.1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (ISCED razina 0)	11
5.2. Osnovnoškolsko obrazovanje (ISCED razine 1 i 2)	11
5.3. Srednjoškolsko obrazovanje (ISCED razina 3)	13
5.3.1. Gimnazija	13
5.3.2. Strukovne škole.....	15
5.3.3. Umjetničke škole.....	16
5.4. Učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama	16
5.5. Visokoškolsko obrazovanje (ISCED razine 5, 6 i 7).....	18
6. Odgojno–obrazovni sustav u Republici Austriji	19
6.1. Predškolski odgoj (ISCED razina 0)	21
6.2. Obvezno osnovno obrazovanje	21
6.2.1. Primarni ciklus: Osnovna škola (Volksschule) (ISCED razina 1)	21
6.2.2. Primarni ciklus: Specijalna škola (Sonderschule)	23
6.2.3. Niži sekundarni ciklus (Hauptschule) (ISCED razina 2).....	23
6.2.4. Politehnički tečaj (Polytechnischer Lehrgang) (ISCED razina 3).....	25
6.3. Više sekundarno obrazovanje (ISCED razina 3).....	26
6.4. Visokoškolsko obrazovanje (ISCED razine 5, 6 i 7).....	26
7. Sličnosti i razlike odgojno–obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Republike Austrije	27
8. Empirijsko istraživanje	28
8.1. Metodologija empirijskog istraživanja.....	28
8.1.1. Cilj.....	28
8.1.2. Problem	28
8.1.3. Sudionici	28
8.1.4. Metode prikupljanja i analiziranja podataka	29
9. Rezultati	32
10. Rasprava	43
11. Zaključak	47
12. Literatura	48
13. Kratka biografska bilješka	51
14. Izjava o izvornosti diplomskog rada	52

1. Sažetak

Tema ovog diplomskog rada je *Usporedba odgojno-obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Austrije*. Odgojno-obrazovni sustav mogli bismo definirati kao skup ustanova koje zajednički sudjeluju u odgojno-obrazovnim zadacima pojedine države. Obuhvaća osnovno, srednje, više i visoko obrazovanje. Svaki se odgojno-obrazovni sustav razlikuje po samom sustavu obrazovanja, načinu provođenja nastave i broju obaveznih godina obrazovanja.

Diplomski rad sastoji se od teorijskog djela i kvalitativnog istraživanja. U teorijskom djelu obrađeni su odgojno-obrazovni sustavi Republike Hrvatske i Austrije zasebno te su naknadno uspoređivani.

Drugi dio diplomskog rada odnosi se na kvalitativno istraživanje. Cilj istraživanja bio je uvidjeti sličnosti i razlike u stavovima i razmišljanjima učitelja hrvatskih i austrijskih odgojno-obrazovnih sustava. Kvalitativnom metodom se želio ispitati stav učitelja o vlastitom obrazovnom sustavu i njihovo iskustvo s radom u školskim ustanovama i zajednicama. Željele su se uvidjeti promjene koje bi učitelji uveli u obrazovanje te što smatraju prednostima i nedostacima vlastitih obrazovnih sustava. Za istraživanje su odabrana 5 sudionika iz hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava te 4 sudionika iz austrijskog odgojno-obrazovnog sustava. Osam od devet ispitanika trenutno radi na mjestu učitelja ili profesora u osnovnoj ili srednjoj školi, a jedan ispitanik radi na mjestu ravnatelja koji je prijašnjih godina bio u ulozi učitelja osnovne i srednje škole. Za provedbu istraživanja korišten je strukturirani intervju. Ispitanicima je zajamčena anonimnost te im je omogućeno slobodno i neometano odgovaranje na postavljena pitanja prilikom intervjuiranja.

Ključne riječi: kurikulum, nastava, obrazovanje, odgojno-obrazovni sustav, škola, učitelji

2. Abstract

Comparison of the Educational Systems of the Republic of Croatia and Austria.

The educational system can be defined as a set of institutions that collectively participate in the educational tasks of each country. It includes primary, secondary, higher, and tertiary education. Each educational system differs in its educational structure, teaching methods, and the number of compulsory years of education.

The thesis consists of a theoretical part and qualitative research. The theoretical part covers the educational systems of the Republic of Croatia and Austria separately, followed by a comparative analysis.

The second part of the thesis focuses on qualitative research. The aim of the research was to identify similarities and differences in the attitudes and perspectives of teachers in the Croatian and Austrian educational systems. Qualitative methods were used to explore teachers' attitudes toward their own educational system and their experience in school institutions and communities. The study sought to identify changes that teachers would introduce into education and what they perceive as advantages and disadvantages of their own educational systems. Five participants from the Croatian educational system and four participants from the Austrian educational system were selected for the research. Eight out of nine participants currently work as teachers or professors in primary or secondary schools, while one participant works as a principal who previously held positions as a teacher in primary and secondary school. A structured interview was conducted for the research. Participants were guaranteed anonymity and provided with the opportunity to freely and openly respond to the questions during the interview.

Keywords: curriculum, education, educational system, school, teachers, teaching

3. Uvod

Učenje je definirano kao psihički proces kojim se osobi omogućuje da mijenja vlastite osobine pomoću kognitivnih procesa. Učenje može biti organizirano (namjerno) ili nenamjerno kada osoba uči iskustvom. Namjerno učenje bismo još mogli nazvati i edukacija. Edukacija obuhvaća odgoj i obrazovanje u jednom. Pastuović (1999) obrazovanje opisuje kao organizirano učenje znanja i psihomotornih vještina kao i razvoj onih sposobnosti koje omogućuju njihovo učenje. Obrazovanje možemo nazvati kognitivnim učenjem jer se ono odvija pomoću kognitivnih procesa. S druge strane imamo afektivno učenje, a uz njega vežemo sam odgoj. Odgoj je organizirano učenje vještina, stavova i mišljenja, a one se usvajaju pomoću čuvstvenih procesa.

Samo obrazovanje mora biti dobro pripremljeno, provedeno i ispravno vrednovano, a postupci pripreme, provedbe i vrednovanja moraju biti međusobno povezani. S obzirom na to da postoji niz sastavnica koje međusobno djeluju radi postizanja zajedničkog cilja, u ovom slučaju obrazovanja, jasno možemo reći da je obrazovanje sustav. Obrazovni sustav dio je odgoja i obrazovanja, a ono obuhvaća niz ustanova koje sudjeluju u provođenju i ostvarivanju ciljeva samog odgoja i obrazovanja te njegovih zadaća. Uz ciljeve koje sustav ostvaruje, obuhvaća školstvo pojedine zemlje sa svim njenim školama kao što su osnovna škola, srednja škola, više i visoke škole te umjetničke, općeobrazovne i strukovne škole. Dobar obrazovni sustav kao i odgoj i obrazovanje tvore tri osnovna elementa koji odlučuju o njegovoj funkcionalnosti i učinkovitosti, a to su ljudi koji sudjeluju u provođenju odgoja i obrazovanja, struktura organizacije te tehnologija koja mora biti suvremena i u skladu s potrebama učenika i učitelja. Uz tehnologiju koja je u današnje doba neizbježna u nastavnom procesu, valja voditi brigu i o željama i interesima učenika. Iz tog razloga, obrazovni sustav nudi raznolik izbor škola i zanimanja, a o samoj kvaliteti nastavnog programa i predmeta pridonosi nastavni kurikulum te učitelji i profesori koji ga poučavaju (Pastuović, 1999).

Učitelji koji poučavaju učenika u odgojno obrazovnom sustavu moraju imati određene kompetencije, vještine i stavove koji ga čine dobrim učiteljem. Prema Vanek, Maras i Karabin (2021) kompetencija za osobni razvoj učitelja ima osam. Povezanošću kompetencija učitelj vrlo lako može napredovati u svojim vještinama. Kompetencije koje se navode jesu: kompetencija pismenosti, višejezičnosti, matematička kompetencija, kompetencija u prirodoslovlju, tehnologiji i inženjerstvu, digitalna kompetencija, osobna i socijalna

kompetencija, kompetencija učiti kako učiti, kompetencija građanstva, poduzetnička kompetencija te kompetencija kulturne svijesti i izražavanja.

Osim kompetencija, dobar učitelj mora poznavati dvije vrste znanja. Prva vrsta odnosi se na vrste znanja i metoda koje učitelj koristi pri poučavanju novog nastavnog sadržaja, a druga se odnosi na poznavanje kognitivnih i motivacijskih procesa kao i poznavanje kognitivnog razvoja učenika (Vanek, Maras i Karabin, 2021).

Učitelj je nositelj same kvalitete odgojno-obrazovnog sustava pojedine države. On je ključ kvalitete znanja koje se prenosi učenicima u školstvu.

Učitelji nastavni proces ostvaruju putem nacionalnog kurikuluma, nastavnih planova i programa te putem školskog kurikuluma. Sam kurikulum ima više značenja. Colin J. Marsh (2009) navodi nekoliko definicija kurikuluma, a dvije glase „Kurikulum je ukupnost iskustava učenja koja se pružaju učenicima kako bi stekli opće vještine i znanja u raznim područjima učenja“ (str. 5) i „Kurikulum su sva planirana učenja za koja je odgovorna škola“ (str. 4). Pastuović (1999) navodi kako kurikulum podrazumijeva sadržaje obrazovanja i odgoja koji su strukturirani u programima edukacije. Prema Bognaru i Matijeviću (2002) najčešće se prilikom korištenja riječi *kurikulum* misli na nastavni plan i program.

Nacionalni kurikulum je dokument kojim su definirane sve temeljne odgojno – obrazovne vrijednosti, ciljevi odgoja i obrazovanja kao i načela odgojno-obrazovnih područja te načini vrednovanja učeničkih postignuća i njihovo samovrednovanje. On određuje vrijednosti, svrhu, ciljeve te načela određenih dijelova sustava odgoja i obrazovanja (Sekulić Erić, 2023). Nacionalnim kurikulumom utvrđuju se nastavni predmeti za svaku vrstu i razinu obrazovanja. Školskim kurikulumom određuju se ciljevi i svrha poučavanja pojedinog nastavnog predmeta, njegova struktura, odgojno-obrazovni ishodi, njihova razrada i usvojenost te vrednovanje. Unutar školskog kurikuluma postoji i kurikulum međupredmetnih tema. Njegova realizacija obavezna je u svim razredima. Međupredmetne su teme osobni i socijalni razvoj, građanski odgoj i obrazovanje, zdravlje, održivi razvoj, učiti kako učiti, poduzetništvo te uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije. Nacionalni kurikulum u Republici Hrvatskoj ostvaruje ciljeve odgoja i obrazovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2024).

Nacionalni kurikulum Republike Hrvatske opisan je kao centralni i predmetni kurikulum, a najveći značaj daje znanju, solidarnosti, odgovornosti i identitetu, a uzimajući u obzir nacionalni kurikulum Finske, on se temelji na kvaliteti, jednakosti, efikasnosti i internacionalizmu što značajno pridonosi i samoj kvaliteti odgoja i obrazovanja (Suton, 2016). Njemački kurikulum razlikuje se od pokrajine do pokrajine što znači da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja na razini države odredilo odgojno-obrazovne standarde koji se prilagođavaju pokrajinama. Uglavnom se kod svih kurikuluma najveći značaj pridaje interdisciplinarnim zadacima, obrazovanju i jednakostima među učenicima. Kurikulum Austrije centraliziran je i predmetni kurikulum, a posebnost mu je u tendenciji širenja autonomije škole prema čemu je donesen fleksibilniji nastavni plan (Markanović, 2018).

Nastavnim planom i programom određuje se oblik izvođenja kurikuluma, godišnji broj nastavnih sati obveznih i izbornih predmeta, međupredmetnih sadržaja, tjedni i godišnji broj nastavnih sati te ciljevi, zadaće i sadržaji svakog nastavnog predmeta posebno.

Sva se ta djelatnost odgoja i obrazovanja obavlja u javnoj ustanovi koji nazivamo škola. Njeni su ciljevi osigurati sustavan način poučavanja, poticati i unapređivati učenički intelektualni, tjelesni, društveni, estetski, moralni i duhovni razvoj, razvijati svijest o nacionalnoj pripadnosti te odgajati i obrazovati učenike. No, valja uzeti i u obzir da ljudi ne uče samo u školi, već cijeli život te baš iz toga proizlazi pojam cjeloživotnog učenja koji se ostvaruje neformalnim obrazovanjem i informalnim učenjem (Pastuović, 2008).

Cjeloživotno učenje definirano je kao skup aktivnosti koje se odnose na stjecanje znanja, vještina, stavova i vrijednosti tijekom života. Kao najvažnija načela cjeloživotnog učenja navedene su mogućnosti proširenja znanja, vještina, vrijednosti i stavova, potreba za razvojem vlastitih potencijala u različitim razdobljima života, mogućnost pristupa različitim oblicima i sadržajima učenja radi zadovoljavanja vlastitih interesa i potreba te fleksibilnost učenja i planiranja učenja (Vlada Republike Hrvatske, 2024). Postoje tri oblika cjeloživotnog učenja s obzirom na obrazovanje, a to su formalno obrazovanje koje je zapravo školovanje, neformalno obrazovanje i informalno obrazovanje. Informalno obrazovanje je namjerno učenje bez vanjske potpore. Ono nije organizirano, ne koristi strukturu učenja te se može opisati kao samoupravljivo autonomno učenje jer osoba sama odlučuje kada će i na koji način učiti. Informalno učenje proizlazi iz iskustva te raznih situacija u kojoj se osoba nađe, a uči se u svakodnevnom životu tijekom rada (Pastuović, 2008).

Uspoređujući obrazovne sustave Republike Hrvatske s drugim zemljama, naše obvezno obrazovanje traje osam godina, točnije do 15. godine učenika. Finski odgojno-obrazovni sustav obvezan je devet godina, a prvi stupanj obrazovanja traje 6 godina. U Republici Austriji i Njemačkoj, obvezno obrazovanje također traje 9 godina, ali prvi stupanj obrazovanja traje 4 godine. Talijanski odgojno-obrazovni sustav traje 10 godina od kojih osnovna škola traje 5 godina. Španjolski obrazovni sustav također traje 10 godina, a osnovna škola kao i u skandinavskim zemljama traje 6 godina. Uzimajući u obzir obrazovne sustave u ostatku svijeta, obrazovni sustav Kine traje 9 godina, a u Australiji obrazovni sustav traje 10 godina od kojih je 7 ili 8 godina osnovna škola. Američki učenici osnovnu školu pohađaju 6 godina, a ukupno obvezno obrazovanje prije samog upisa na visoko učilište traje 12 godina (Oremović, 2019).

Skandinavske zemlje poznate su po individualiziranom poučavanju i visokoj razini usavršavanja učitelja. Slovenija je preuzela skandinavski režim rada u odgoju i obrazovanju što se pokazalo vrlo pozitivno te se koristi kao primjer zemlje koja je uspješno uvela vanjsko vrednovanje obrazovnih postignuća (Pastuović, 2006).

Srednjoeuropske zemlje prerano diferenciraju učenike u škole prema njihovim uspjesima. Prva selekcije se uglavnom provodi kada dijete ima 10 godina, no ono još tada nema u potpunosti razvijene intelektualne sposobnosti, a još u manjoj mjeri obrazovne preferencije i motivaciju za učenjem. Iz tih se razloga događaju krive procjene u prognozi učenika. Naravno da je kasnije mogući prebačaj iz škole u školu, no u većini slučajeva se radi o prebačaju učenika iz gimnazije u strukovnu školu zbog težine i opsega nastavnog sadržaja. Obratnih prebačaja skoro da i nema. Prema Pastuoviću (2006) učenicima je u prvom stupnju obrazovnog sustava vrlo važna potpora i bliskost s učiteljem pa im i sama selekcija već u desetoj godini života pada vrlo teško. U nižim je razredima nastava usmjerena na učenika, a u višim je usmjerena na sam predmet koji se poučava pa i tu dolazi do velike promjene kod djeteta. Iz tog su razloga skandinavske zemlje u prednosti jer se djetetova prva selekcija odvija u dvanaestoj godini života što pridonosi vrlo visokoj kvaliteti obrazovanja.

Provedeno je PISA istraživanje u europskim državama. PISA istraživanje provodilo se u područjima čitalačke pismenosti, matematičke pismenosti i prirodosnanstvene pismenosti. Skandinavske škole su imale daleko bolje rezultate od zemalja poput Austrije, Njemačke i Mađarske. Finska je postigla najbolje rezultate u čitalačkoj pismenosti.

Prema prosjeku OECD-a, u ekspresnu, posljednju razinu svrstava se 10% učenika iz cijelog svijeta, a u Finskoj ih je u prosjeku bilo 18%. Razinu 4, koja uključuje izvrsnu čitalačku sposobnost, postiže 32% učenika Finske što je 10% više od prosjeka OECD-a. Iz ovog bismo mogli zaključiti kako više od 50% učenika Finske ima izvrsno razvijenu čitalačku sposobnost, odnosno 10% bolje rezultate od ostalih zemalja koje su prisustvovala PISA istraživanju (Domović i Golder, 2004). Takvi se rezultati pripisuju samim karakteristikama odgojno-obrazovnog sustava skandinavskih zemalja, a kao glavna karakteristika navodi se duže trajanje primarnog obrazovanja, što je UNESCO prihvatio kao osnovu međunarodne standardne klasifikacije obrazovanja.

Svaki je odgojno-obrazovni sustav specifičan po svojim karakteristikama i načinu poučavanja učenika, a u nastavku diplomskog rada proanalizirat ćemo odgojno-obrazovne sustave Republike Hrvatske i Austrije, uvidjeti njihovu kvalitetu te sličnosti i razlike koje se nalaze među njima.

4. Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (ISCED)

Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (engl. *International Standard Classification of Education - ISCED*) pokazuje organizaciju obrazovnih programa povezanih po razinama i područjima država. Prema službenoj stranici ISCED-a, 1997. godine formalno obrazovanje bilo je podijeljeno na sedam razina, a 2011. na devet razina (Implementation of ISCED 2011). Svaka razina obrazovanja je zasebna, a njihovu podjelu možemo prikazati i u tablici zbog lakšeg uvida u sam slijed razina i njihovu međusobnu povezanost. Tablični prikaz podjele razina obrazovanja prema stranici *Eurostat*:

Slika 1. Razine obrazovanja prema ISCED-u. (izvor: Eurostat, 2024,

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED))))

Razina 0	Predškolsko obrazovanje – obrazovanje u ranom djetinjstvu <i>eng. Early childhood education</i>
Razina 1	Primarno obrazovanje (engl. <i>Primary education</i>)
Razina 2	Niže sekundarno obrazovanje (engl. <i>Lower secondary education</i>)
Razina 3	Više sekundarno obrazovanje (engl. <i>Upper secondary education</i>)
Razina 4	Obrazovanje nakon srednje škole (engl. <i>Post-secondary non-tertiary education</i>)
Razina 5	Kratki ciklus netercijarnog obrazovanja (engl. <i>Short-cycle tertiary education</i>)
Razina 6	Sveučilišni prvostupnici ili ekvivalent (engl. <i>Bachelor's or equivalent level</i>)
Razina 7	Magistri ili ekvivalent (engl. <i>Master's or equivalent level</i>)
Razina 8	Doktorski studij ili ekvivalent (engl. <i>Doctoral or equivalent level</i>)

Prema ISCED-u razina 0 nema određeno trajanje, no taj bi program trebao obuhvatiti najmanje 2 sata rada dnevno i ukupno 100 dana u koje bi dijete moralo biti uključeno u godinu dana. Razina 1 traje od 4 do 7 godina, a u prosjeku je najčešće trajanje 6 godina. Razina 2 traje od 2 do 5 godina, najčešće trajanje je 3 godine. Razina 3 traje od 2 do 5 godina, a najčešće trajanje je 3 godine. Razina 4 traje od 6 mjeseci pa sve do 2 ili 3 godine. Razina 5 traje od 2 do 3 godine. Trajanje razina 6 i 7 ovisi o programu kojeg student pohađa jer ne traju svi programi jednako. Razina 8 traje najmanje 3 godine (Duration and cumulative duration criteria, ISCED 2011).

ISCED 1 i 2 pripadaju nižem obrazovanju i smatraju se obveznim djelom odgoja i obrazovanja. U ovoj razini ISCED-a predaju učitelji razredne i predmete nastave. Razine ISCED- a jednake su, no njihovo trajanje može se razlikovati od države do države. Primarno obrazovanje Republike Hrvatske traje 4 godina, a primjerice u Irskoj traje 6 godina. U

hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu pod ISCED-om 1 smatramo razrednu nastavu, a pod razinom ISCED 2 smatramo predmetnu nastavu ili više razrede osnovne škole. Pri završetku ISCED-a 1, učenik je završio niže razrede osnovne škole. Završetak ISCED-a 2 podrazumijeva završetak osnovnoškolskog obrazovanja u cijelosti. U Republici Austriji, ISCED 1 odnosi se na osnovnoškolsko obrazovanje koje traje 4 godine, a ISCED 2 podrazumijeva niži sekundarni ciklus obrazovanja. On također traje 4 godine.

Programi na razini 1 obično su osmišljeni za pružanje temeljitog znanja i obrazovanja u čitanju, pisanju, izražavanju i matematici, a uz to i u razvijanju kreativnosti, mišljenja, stavova i motorike. Nastavu predaje jedan učitelj jer su u nižim razredima izrazito bitne podrška i povezanost učenika s učiteljem. Program na razini 2 nadovezuje se na razinu 1 i upotpunjuje ju. Obrazovni cilj na 2. razini je postaviti temelje za cjeloživotno učenje i ljudski razvoj. Svaki predmet predaje jedan predmetni učitelj koji je specijalizirani za područje koje predaje, a sama razina slijedi obrazac koji je više usmjeren na nastavne predmete.

ISCED 3 razina pripada srednjem obrazovanju, a podrazumijeva srednjoškolsko obrazovanje i veću specijalizaciju učenika. Dob učenika za ulazak u 3. razinu je između 15 i 16 godina. Ono se, kao i prije navedene razine ISCED-a, razlikuje po državama s obzirom na trajanje. ISCED 3 u Republici Hrvatskoj uključuje srednjoškolsko obrazovanje koje može trajati od jedne pa do pet godina. U hrvatskom srednjoškolskom obrazovanju predaju profesori koji su završili minimalno 3 godine fakulteta namijenjenog za određeno zanimanje i predmet kojeg predaju u srednjoj školi. U Republici Austriji razina ISCED-a 3 podrazumijeva viši sekundarni ciklus u kojem također predaju profesori. U ISCED 3 razinu svrstavamo i politehničku školu ili tečaj koji traje godinu dana kako bi upotpunio devetogodišnje obvezno obrazovanje Republike Hrvatske (ISCED, 2011).

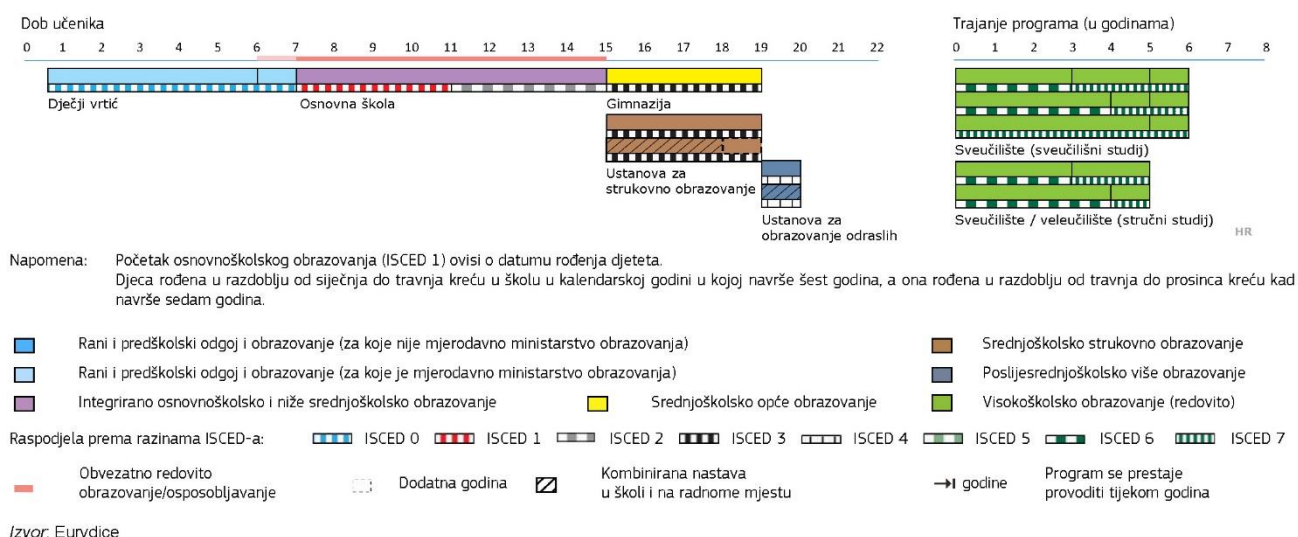
5. Odgojno–obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj

Odgojno-obrazovni sustav svake zemlje podijeljen je prema razinama obrazovanja. Razine obrazovanja određuje ISCED. Odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske dijeli se na:

1. rani i predškolski odgoj i obrazovanje (ISCED razina 0)
2. osnovnoškolsko obrazovanje (ISCED razine 1 i 2)
3. srednjoškolsko obrazovanje (ISCED razina 3)
4. visoko obrazovanje (ISCED razine 5, 6 i 7)

Podjelu odgojno-obrazovnog sustava prema ISCED-u možemo vidjeti i tu tabličnom prikazu službene stranice *Eurydice*:

Hrvatska – 2023/2024

Slika 2. Shema odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske (izvor: Eurydice, 2024, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/croatia/overview>)

„Osnovna škola javna je ustanova čija je djelatnost usmjerena na opće obrazovanje te druge oblike obrazovanja djece i mladih. Svrha osnovnog školstva je stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i vještina, usvajanje vrijednosti, razvijanje radnih navika te razvoj kritičkog razmišljanja kod djeteta“ (Sekulić Erić, 2023, str. 109).

Osim ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja te visokog obrazovanja u odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske možemo

svrstati i obrazovanje odraslih koje se temelji na cjeloživotnom učenju te samom pravu na obrazovanje (ISCED razina 4).

5. 1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (ISCED razina 0)

Prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja (2024) rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj obuhvaća odgoj, obrazovanje i skrb o djeci predškolske dobi, a ostvaruje se programima odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi za djecu od šest mjeseci do polaska u školu.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje nije obavezan za svu djecu predškolske dobi, a traje od navršenih šest mjeseci života djeteta pa sve do osnovne škole tj. do nenavršenih 7 godina. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje provodi se u dječjem vrtiću koji je organiziran tako da skrbi i odgaja djecu predškolske dobi. Važno je naglasiti da je dječji vrtić javna ustanova. Osim dječjeg vrtića, djeca sudjeluju u predškolskim programima poput knjižnica, igraonica, sportskim, društvenim i kulturnim događajima... RPOO je podijeljen u dva odgojno-obrazovna ciklusa koja se razlikuju po uzrastima djece, a to su (Eurydice):

- a) ciklus od šest mjeseci do navršene treće godine života djeteta,
- b) ciklus od navršene treće godine života do polaska djeteta u školu.

Prema Zakonu o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (2019) odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi ostvaruje se na temelju nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje kojeg donosi ministar nadležan za obrazovanje, a utvrđuje vrijednosti, načela, ciljeve, pristupe, načine rada i područja razvoja djece predškolske dobi. U dječjem vrtiću rade odgojno-obrazovni radnici kao što su odgojitelji i stručni suradnici u koje ubrajamo psihologa, pedagoga, socijalnog pedagoga, logopeda te edukacijskog rehabilitatora.

5.2. Osnovnoškolsko obrazovanje (ISCED razine 1 i 2)

„Osnovna škola javna je ustanova čija je djelatnost usmjerena na opće obrazovanje te druge oblike obrazovanja djece i mladih. Svrha osnovnog školstva je stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i vještina, usvajanje vrijednosti, razvijanje radnih navika te razvoj kritičkog razmišljanja kod djeteta“ (Sekulić Erić, 2023, str 109). Osnovna škola je obavezna za svu djecu, traje osam godina i u pravilu obuhvaća period od 6. do 15. godine djetetova života. Za učenika s teškoćama u razvoju, osnovna škola traje najdulje do 21. godine života. Prije samoga upisa u

prvi razred, stručno povjerenstvo škole utvrđuje razgovor s djetetom kako bi se utvrdilo njegovo psihofizičko stanje.

Nastava je organizirana u dva dijela:

1. razredna nastava namijenjena učenicima od I. do IV. razreda,
2. predmetna nastava namijenjena učenicima od V. do VIII. Razreda.

Nastava osnovne škole izvodi se pet radnih dana u tjednu, a jedan nastavni sat traje 45 minuta. Nastava se izvodi u najmanje 175 nastavnih dana. Razredni odjel u pravilu ima najviše 30 učenika, a ako škola ima samo jedan razredni odjel istog razreda, tada u razredu mogu biti najviše 34 učenika. U jedan razredni odjel mogu biti uključena najviše 3 učenika s teškoćama kojima je utvrđen prilagođeni program učenja. Ocjene su opisne i brojčane. Brojčane ocjene su: 5 (odličan), 4 (vrlo dobar), 3 (dobar), 2 (dovoljan) i 1 (nedovoljan).

Školska godina započinje prvog ponedjeljka u rujnu, a završava 31. kolovoza sljedeće godine.

Osnovni predmeti u razrednoj nastavi su Hrvatski jezik, Matematika, jedan strani jezik, Priroda i društvo, Informatika, Likovna, Glazbena kultura te Tjelesna i zdravstvena kultura. Učenici imaju izborni predmet Vjeronauk od prvog razreda, a od četvrtog razreda kao izborni predmet uvodi se drugi strani jezik. Uz obavezne predmete svaki učenik mora odabrati jednu izvannastavnu aktivnost. Uz redovnu nastavu, održava se dopunska nastava za slabije učenike i dodatna nastava za one naprednije. U prvom polugodištu prvog razreda učenici se ne ocjenjuju brojčanim ocjenama, već samo opisnim (Sekulić Erić, 2023, str. 131).

Predmetna nastava opsežnija je i nastavni sadržaj je kompleksniji. S obzirom na predmete koje učenici uče u predmetnoj nastavi, predmetnu nastavu bismo mogli podijeliti u dva ciklusa, a to su:

a) prvi ciklus (5. i 6. razred) - uz predmete koje su učenici učili u razrednoj nastavi, dobivaju Zemljopis, Povijest i Tehničku kulturu. Priroda i društvo u prvom se ciklusu predmetne nastave zove Priroda.

b) drugi ciklus (7. i 8. razred) - uz predmete iz prvog ciklusa predmetne nastave učenici uče Fiziku i Kemiju, a Priroda se u drugom ciklusu zove Biologija.

Nakon završetka osnovne škole, učenici se prema vlastitim postignućima i ocjenama upisuju u srednju školu.

5.3. Srednjoškolsko obrazovanje (ISCED razina 3)

Srednjoškolsko obrazovanje nastavak je osnovnoškolskog i ono nije obvezno, ali ga upisuje gotovo 100 % učenika. U prvi razred srednje škole upisuju se redoviti učenici u dobi do 17 godina, najčešće je to dob između 14 i 15 godina. Uz odobrenje Ministarstva, u prvi razred može se upisati i učenik do navršениh 18 godina, ali samo u iznimnim situacijama. Srednjoškolsko obrazovanje obuhvaća srednju školu i učeničke domove koji ujedno obavljaju i djelatnost srednjeg odgoja i obrazovanja. Cilj srednjoškolskog obrazovanja je nadograditi znanje učenika koje je stekao u osnovnoj školi i omogućiti mu stjecanje kompetencija za rad na tržištu ili daljnje školovanje na visokim učilištima. Uvjet za upis u srednju školu je završen 8. razred osnovne škole. Postoje srednje škole koje se dijele prema osnivaču, a osnivači mogu biti Republika Hrvatska (javna srednja škola) te domaća i strana fizička i pravna osoba (privatna srednja škola) (Sekulić Erić, 2023, str. 183).

Hrvatske srednje škole mogli bismo podijeliti prema programu na:

- a) gimnaziju
- b) strukovne škole
- c) umjetničke škole

Srednje škole razlikuju se i prema duljini trajanja tj. prema broju razreda. Postoje srednje škole s 3 razreda, 4 i 5 razreda (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2024).

U srednjim školama poučavaju profesori. Nastava se izvodi jednako kao i u osnovnoj školi, osim što srednja škola dnevno ima više sati od osnovne (u principu 6 do 7 sati dnevno).

Školska godina počinje prvog ponedjeljka u rujnu, a završava 31. kolovoza iduće godine. Nastavni sat u učionici traje 45 minuta, a ako se nastava izvodi izvan škole, nastavni sat traje 60 minuta.

5.3.1. Gimnazija

Prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja (2024) gimnazija je četverogodišnja srednja škola koja je ujedno i najviši tip srednje škole u Republici Hrvatskoj. Gimnazija se temelji na općim predmetima čime se širi opće znanje učenika i omogućuje im se bolja pripremu za upis na visoka učilišta. U 1. i 2. razredu, uz Hrvatski jezik i dva strana jezika, obavezan je i Latinski

jezik. Učenici pri samom upisu u gimnaziju biraju Etiku ili Vjeronauk te imaju pregršt izbornih predmeta i fakultativnih aktivnosti. U Hrvatskoj postoji 5 vrsta gimnazija, a to su:

1. opća gimnazija – obuhvaća općeobrazovne nastavne predmete uz obavezni izborni predmet od 2. razreda srednje škole
2. klasična gimnazija – uz općeobrazovne predmete, u sva četiri razreda uče se latinski i grčki jezik po tri sata tjedno; pravo upisa u ovu gimnaziju imaju učenici koji su u osnovnoj školi učili latinski jezik od 5. razreda osnovne škole i grčki jezik od 7. razreda osnovne škole.
3. jezična gimnazija – uz općeobrazovne predmete, učenici imaju povećan broj sati stranih jezika. U 3. i 4. razredu umjesto prirodoslovnih predmeta biraju proširene programe stranih jezika
4. prirodoslovna gimnazija – uz općeobrazovne predmete, naglasak se stavlja na Kemiju, Biologiju, Fiziku i Matematiku uz velik udio laboratorijskih vježbi
5. prirodoslovno-matematička gimnazija – učenicima se pruža povećan broj sati Matematike, Fizike i Informatike, a umjesto drugog stranog jezika mogu odabrati proširene predmete matematike i informatike

Postoje i strukovne gimnazije koje uz općeobrazovne predmete imaju pojačane predmete vezane uz struku kojoj je smjer namijenjen.

U strukovne gimnazije ubrajamo:

1. zdravstvene gimnazije
2. tehničke gimnazije
3. ekonomske gimnazije
4. turističke gimnazije
5. agro gimnazije
6. gimnazija održivog razvoja

U posljednjem razredu gimnazije ili strukovne gimnazije, učenici pišu državne ispite tj. maturu iz obaveznih predmeta (Hrvatski jezik – ispit i esej, Matematika i strani jezik – ispit i esej) te im se pruža mogućnost pisanja državne mature iz izbornih predmeta. Učenici odabiru mature izbornih predmeta s obzirom na to koji fakultet bi željeli upisati. Svaki fakultet ima drugačije uvjete upisa pa se tako razlikuju i potrebni predmeti za upis.

5.3.2. *Strukovne škole*

Prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja (2024) strukovne škole namijenjene su obrazovanju od jedne do pet godina, a trajanje ovisi o smjeru koji učenik upiše kao i o kurikulumu koji je namijenjen određenom zanimanju. Strukovne škole omogućuju rad na tržištu odmah nakon njihovog završetka, no pojedini smjerovi omogućuju i nastavak školovanja na visokim učilištima.

Učenici koji završe obrazovni program u trajanju do dvije godine stječu nižu razinu srednje škole, a obrazovni programi od tri do pet godina podrazumijevaju srednju razinu srednje škole.

a) *Obrazovni programi četverogodišnjeg i petogodišnjeg trajanja*

Četverogodišnji obrazovni program uglavnom uključuje programe tehničkog usmjerenja, a petogodišnji program namijenjen je za medicinsko područje, točnije za stjecanje strukovne kvalifikacije medicinskog tehničara. Prednost obrazovnog programa četverogodišnjeg i petogodišnjeg trajanja je što učenici imaju direktan dodir sa strukom i stječu teorijska znanja iz strukovnog svijeta, kao i praktične vještine. Strukovne škole uključuju praksu, a sam način odrađivanja prakse određuje ravnatelj škole. Obrazovni program završava predajom i obranom završnog rada. Poslije obrane završnog rada, spremni su za posao. Ukoliko učenik želi nastaviti školovanje na visokom učilištu, on mora položiti državnu maturu.

b) *Obrazovni programi trogodišnjeg trajanja*

Trogodišnji obrazovni programi namijenjeni su pripremi učenika za rad. Učenici svaki tjedan imaju direktan doticaj s praktičnim radom i poslodavcem gdje odrađuju veći udio nastave, a manje vremena provode u školskim klupama. Učenici imaju vrlo visoka strukovno – teorijska znanja. Poslodavac kod kojeg učenik stječe radne navike i vještine primoran je učeniku omogućiti i osigurati kvalitetno izvršavanje praktičnih zadataka sukladno nastavnom planu i programu koji vrijedi za odgovarajuće zanimanje (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2024). Učenici stječu određeno zanimanje izradom i obranom završnog rada. Učenik može nastaviti svoje školovanje na višoj razini srednje škole polaganjem razlikovnih ispita.

c) *Obrazovni programi jednogodišnjeg i dvogodišnjeg trajanja*

Programi jednogodišnjeg i dvogodišnjeg obrazovanja slični su trogodišnjem obrazovanju. Imaju manje strukovno-teorijskih znanja kao i općeobrazovnih predmeta, ali naglasak je na praksi i stjecanju kompetencija za odabrana zanimanja. Jednogodišnji i dvogodišnji obrazovni program završava izradom i obranom završnog rada.

5.3.3. Umjetničke škole

Umjetničke škole su škole kvalificirane za ples, glazbu i likovne programe, a ostvaruju se na temelju Nacionalnog kurikulumu za umjetničko obrazovanje. Učenik umjetničkih obrazovanjem stječe kompetencije za posao koji može odrađivati odmah nakon škole ili mu služe za daljnje obrazovanje na visokim učilištima. Škole se razlikuju po obrazovnom programu, a dijelimo ih na:

1. likovne škole - zanimanja koja se mogu steći likovnim školama su povezane s dizajniranjem, grafikom, fotografijom, slikanjem, kiparstvom...
2. glazbene škole - zanimanja glazbene škole obuhvaćaju pjevača, instrumentalista i restauratora glazbe.
3. plesne škole - plesna škola obuhvaća zanimanja plesača – suvremeni ples, klasični balet, scenski ples, narodni plesovi, ples edukacijskog smjera (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2024).

5.4. Učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama

Učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama smatramo:

- a) darovite učenike
- b) učenike s teškoćama

Kod darovitih učenika je važno voditi računa o individualnim potrebama i motivaciji. Potrebno je obogatiti nastavni program i ispuniti školski sat dodatnim aktivnostima, no pri tome se mora obratiti pozornost na težinu zadataka jer bi oni mogli i negativno utjecati na učenikovo samopouzdanje i motivaciju. Kod darovitih učenika moguća je akceleracija. To je oblik nastave u kojoj se učeniku omogućuje završavanje razreda ili osnovne škole prijevremeno tj. u vremenu kraćem nego je to propisano Odlukom o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana

i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola za tekuću školsku godinu (2024). Akceleracija darovitih učenika može biti potpuna ili djelomična.

Potpuna akceleracija je oblik nastave u kojoj učenik u jednoj školskoj godini završava dva razreda, a djelomična akceleracija je oblik nastave u kojoj daroviti učenik provodi dio školskog dana u višem razredu slušajući jedan ili više predmeta. Postoji i uključivanje učenika u posebne povremene odgojno-obrazovne programe koji su organizirani unutar same škole ili zajednice. Potrebno im je omogućiti rad u timovima, rad s učiteljem, slobodne aktivnosti, izborne i fakultativne programe primjerene njihovim mogućnostima, raniji upis u umjetničke škole, pristupe specifičnim izvorima koji proširuju njihovo znanje te izvanškolske programe kao što su škole stvaralaštva i ljetne škole (Sekulić Erić, 2023, str. 137).

Učenici s teškoćama u razvoju pokušavaju se u što većoj mjeri integrirati u hrvatski odgojno-obrazovni sustav. Njihove su sposobnosti ograničene što im onemogućava učinkovito sudjelovanje u odgoj-obrazovnom procesu s ostatkom učenika. Ograničene sposobnosti učenika s teškoćama možemo podijeliti na teškoće u:

- a) tjelesnim sposobnostima,
- b) intelektualnim sposobnostima,
- c) mentalnim sposobnostima,
- d) osjetilnim oštećenjima,
- e) poremećajima funkcije,
- f) kombinaciji više ograničenih sposobnosti ili funkcija.

Učenicima s teškoćama važna je potpora koja obuhvaća različite primjerene vrste odgoja i obrazovanja, dodatne i rehabilitacijske odgojno-obrazovne programe kao i povremene oblike odgoja i obrazovanja koji se ne provode samo u školama, već i u drugim javnim ustanovama namijenjenima odgoju i obrazovanju. Programi koji su primjereni u odgoju i obrazovanju za učenike s teškoćama su redoviti program uz individualizirane postupke ili prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke ili pak posebni programi koji također uključuju individualizirane postupke te stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog rada i života. Takvi se programi ostvaruju u samom razredu, dijelom u redovitom, a dijelom u posebnom odjeljenju. Mogu se provoditi u skroz zasebnom razrednom odjelu ili u odgojno-obrazovnoj skupini. Svaki oblik programa i rada uključuje i posebni nastavni plan i program.

5.5. Visokoškolsko obrazovanje (ISCED razine 5, 6 i 7)

Nakon završene srednje škole učenici napisanom državnom maturom mogu izabrati visokoškolsko obrazovanje. Iako visoko učilište ima posebne kriterije za upis, svaki učenik mora imati završen 4. razred srednje škole i položene obavezne predmete državne mature. Visokoškolsko obrazovanje Republike Hrvatske dijeli se na:

- a) stručni studij
- b) sveučilišni studij

Stručni studij usmjeren je na stjecanje stručnih kompetencija koje se usmjeruju na tržište rada, a sveučilišni studij više je usmjeren prema teorijskom obrazovanju i daljnjem obrazovanju na akademijama. Studiji učenicima omogućavaju pregršt izbora i fleksibilnost te osiguravaju kvalitetnu analizu tržišta rada i zaposlenja nakon završetka studija. Ovi se studiji izvode na visokim učilištima u koje se ubrajaju fakulteti, sveučilišta, veleučilišta i akademije. U Hrvatskoj postoji i javno visoko učilište koje je namijenjeno potrebama vojnog, visokog i diplomatskog obrazovanja (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2024).

6. Odgojno–obrazovni sustav u Republici Austriji

Austrijski odgojno–obrazovni sustav dijeli se na dva kriterija, a to su:

1. prema vrsti obrazovanja – opće škole, profesionalne škole i škole za obrazovanje nastavnika,
2. prema razinama školovanja – osnovne škole, srednje škole, više škole i fakulteti.

Austrijsko obvezno školstvo traje 9 godina, a sastoji se od predškolske grupe, osnovnog obrazovanja, srednjeg obrazovanja te politehničke škole koja se polazi u slučaju da dijete nije pohađalo predškolsku grupu. Prema tome bismo zaključiti da postoje dvije kombinacije obveznog školstva, a to su:

- a) predškolska grupa, osnovna škola i srednja škola
- b) osnovna škola, srednja škola i politehnička škola

U prvi se razred osnovne škole mogu upisati djeca koja do 1. rujna navršše 6 godina starosti i djeca koja tu dob navršavaju do kraja tekuće godine, no prije upisa dijete mora zadovoljavati određene kriterije kojima pokazuje zrelost i spremnost za nastavu i nastavni proces. Ukoliko dijete ne ispuni kriterije za upis u 1. razred osnovne škole, vraća se u predškolski razred. Djeca koja navršše 6 godina, a ne zadovoljavaju kriterije za upis u osnovnu školu, odlaze u predškolsku skupinu koja im se ubraja u 9 godina obveznog školovanja (Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, 2024).

Osnovna škola u Austriji traje 4 godine, a dijeli se na dva ciklusa. Prvi ciklus je 1. i 2. razred, a drugi ciklus je 3. i 4. razred. Srednja škola također traje 4 godine (od 5. do 8. razreda). Ako učenik nije polazio predškolsku grupu, njegova je obaveza pohađati politehničku školu u trajanju od 1 godine. Nakon što učenik završi 9 godina obveznog obrazovanja, prema ocjenama, mogućnostima, savjetima i interesima odabire se mu srednja škola (Matijević, 1991, str. 171).

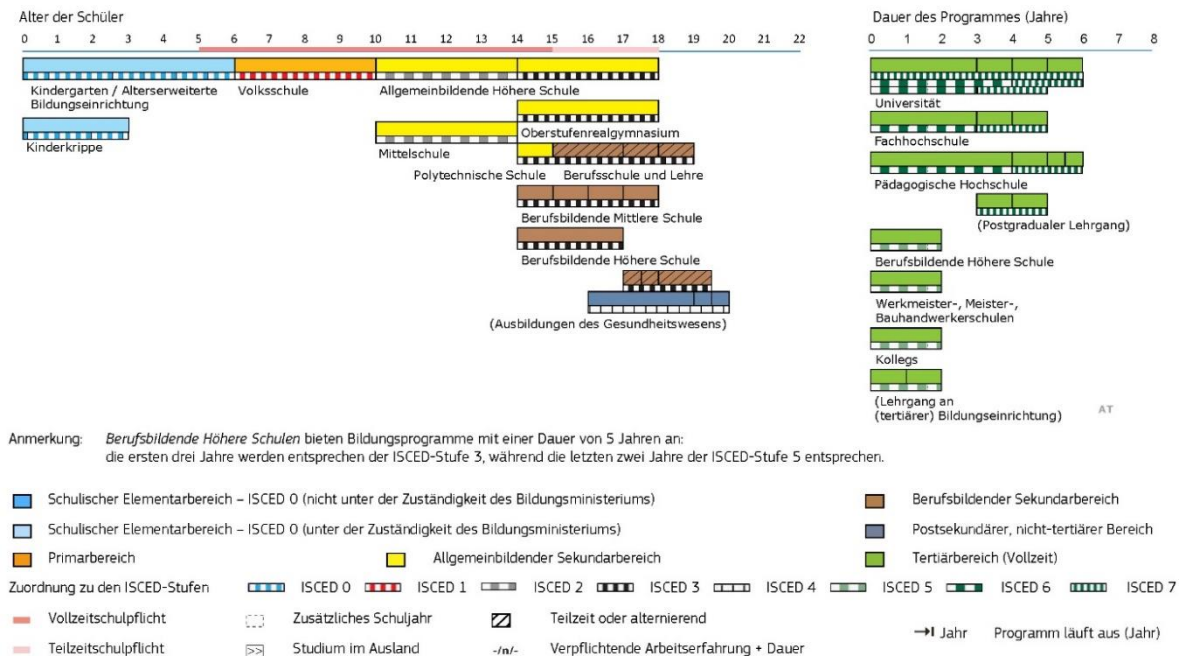
Prema Matijeviću (2004), nastavna godina u Austriji počinje prvog ili drugog ponedjeljka u rujnu. Školski dan i tjedan podijeljeni su na periode. Jedan period traje 50 minuta, a pauza između njih od 5 do 20 minuta. Periodi koji se izmjenjuju kroz dan razlikuju se po mjestima u državi jer svaki ravnatelj određuje periode za svoju školu. Radni dan ne smije imati više od 5 perioda, a jedan radni tjedan ima između 20 i 26 perioda koji uključuje i dopunsku nastavu za lošije učenike kao i dodatnu nastavu za one naprednije. Nastava se održava samo ujutro, a u nekim se pokrajinama pokušava uvesti cjelodnevna nastava. Školski tjedan traje od ponedjeljka do petka ili subote, ovisi o mjestu u kojem se nastava izvodi kao i o odluci ravnatelja škole.

Ocjenjivanje u Austriji je samo brojčano. Već se neko vrijeme pokušava uvesti i opisno ocjenjivanje ili barem kombinacija, no bezuspješno. Ocjene koje možemo pronaći u austrijskom odgojno-obrazovnom sustavu općenito su 1 (*sehr gut* - jako dobro), 2 (*gut* - dobro), 3 (*befriedigend* - zadovoljavajuće), 4 (*genügend* - dovoljno), 5 (*nicht genügend* - nedovoljno). Glazbena, Likovna i Tjelesna kultura ocjenjuju se, no ocjene se ne odnose samo na izvršavanje vježbi, već i na uloženi trud u njihovom izvođenju. Ako učenik pokaže zainteresiranost i uloži trud u izvođenje pojedine vježbe može mu se dati dobra ocjena (Matijević, 2004, str. 60).

Nastavni plan i program gleda se samo kao kostur rada i on se može svakodnevno mijenjati ili sadržajno i organizacijski nadopunjavati, prvenstveno zbog različitih sredina u kojima se nalaze škole, ali i da se približi djeci i njihovim interesima. Učenike se uz obavezne predmete pokušava zainteresirati pomoću izbornih predmeta čiji je cilj zadovoljiti sposobnosti i interese individualno, ali i da se učenicima kroz zabavu približe sadržaji koji su im teže shvatljivi.

Austrijski odgojno-obrazovni sustav prema razinama ISCED-a prikazan na internetskoj stranici *Eurydice*:

Österreich – 2023/2024

Quelle: Eurydice
 Slika 3. Shema odgojno-obrazovnog sustava Republike Austrije (izvor: Eurydice, 2024, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/austria/overview>)

6.1. Predškolski odgoj (ISCED razina 0)

Predškolski odgoj namijenjen je za razvoj djeteta i njegovih kompetencija u sklopu s njegovim mogućnostima. Odgoj mora biti primjeren svoj djeci te mora obuhvaćati postupke kojima će poticati razvoj djeteta od najmanjih dana. Predškolski odgoj ima veliku ulogu u pripremi djeteta za školu i nastavu. Za to su vrlo važne i institucije koje potiču razvoj djeteta i pripremaju ga za školu, a dio takvih institucija su djeca od 3 do 6 godina kao i predškolski razredi (*Vorschulklassen*) namijenjeni djeci koja nisu ispunila kriterije za opis u prvi razred osnovne škole, a navršila su 6 godina.

Ukoliko dijete zadovolji kriterije polaska u prvi razred osnovne škole, a tijekom prvog polugodišta se utvrdi da ipak nije fizički i mentalno spremno pohađati prvi razred, učenika se šalje natrag u predškolski razred u dogovoru s roditeljima, a njegov upis u prvi razred se poništava. Dijete u predškolskoj grupi ima određene obaveze koje mora ispuniti kroz tjedan. Obavezne vježbe koje učenik mora ispuniti dolaze iz područja materinskog jezika kao što su čitanje, pisanje, govorenje, zahvaćaju matematiku, aritmetiku, pjevanje, plesanje, umjetnost, promet i tjelesnu aktivnost (Matijević, 1991, str. 116). Uz to, učenika se naravno uči i o pravilnom ponašanju te odgoju općenito. Predškolski razred ulazi u devetogodišnje obvezno osnovno obrazovanje Austrije. U razredu nema ocjena, a dijete na kraju razreda dobiva potvrdu koja mu omogućuje upis u prvi razred osnovne škole (Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, 2024).

6.2. Obvezno osnovno obrazovanje

6.2.1. Primarni ciklus: Osnovna škola (Volksschulle) (ISCED razina 1)

Osnovna škola u Austriji je obavezna i traje 4 godine. Upis u prvi razred imaju sva djeca koja rođena do 31. kolovoza napune 6 godina i imaju stalno prebivalište u Republici Austriji. Upis u prvi razred imaju i djeca rođena između 01. rujna i 31. prosinca ako pedagozi i učitelji procjene da je dijete fizički i mentalno spremno za školu i polazak u prvi razred. Ako djeca s napunjenih 6 godina nisu spremna za školu, dogovorom roditelja i psihologa, vraćaju se u predškolski razred koji im ulazi u 9 godina obveznog osnovnog obrazovanja. Postoji mogućnost da se dijete upiše u prvi razred osnovne škole te da se vrati u predškolski razred. Naime, prvi je razred austrijskog odgojno-obrazovnog sustava poseban po tome što u prvih 4 mjeseca prvog

razreda (prvo polugodište) traje opservacija učenika. Ako stručnjaci smatraju da je dijete spremno za školu i njega se upiše u prvi razred, a tijekom promatranja se ipak zaključi da bi za djetetov razvoj bilo najbolje da se vrati u predškolski razred, tada se to i dogodi. Dijete u predškolskom razredu ima svoje obaveze, a pri završetku razreda dobiva potvrdu o polasku istoga te mu potvrda omogućuje upis u prvi razred (Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, 2024).

Nastavu u ovom primarnom ciklusu održavaju učitelji razredne nastave koji se školuju najmanje tri godine na učiteljskom fakultetu Austrije. Učitelj predaje sve nastavne predmete osim Vjeronauka i Ručnog rada.

Osnovna škola podijeljena je u dva ciklusa. Prvi ciklus odnosi se na 1. i 2. razred, a drugi ciklus na 3. i 4. razred. Ciklusi se razlikuju prema razvojnim kompetencijama učenika, nastavnom sadržaju, oblicima i načinima rada. U 1. i 2. razredu nema ocjenjivanja, dok u 3. i 4. ima. Prema Matijeviću (1991) u nastavi se proces uvode metode rada koje se orijentiraju na samog učenika, uči se kroz igru i otkrivanjem. Broj učenika u razredu je između 10 i 30. Obavezni se predmeti također dijele prema navedenim ciklusima. To su Njemački jezik (govorenje, čitanje i pisanje), Činjenična nastava, Matematika, Glazbeni i Umjetnički odgoj, Tjelesni odgoj i Ručni rad. Početkom drugog ciklusa, tj. početkom trećeg razreda, učenici dobivaju jedan strani jezik. Mogu birati između engleskog ili francuskog jezika. U 1. i 3. razredu kao obavezni predmet navodi se Prometni odgoj. Uz obavezne predmete ima i izbornih kao što su zborna pjevanje, sportske aktivnosti, instrumentalna glazba, glumačke skupine i ples (Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research, 2024).

Temeljno praćenje učenikovih postignuća u osnovnoj školi je zapravo sama opservacija učenika, kako njegovog uspjeha tako i ponašanja. Učenici nemaju usmena ispitivanja, a ispite pišu samo u 4. razredu i to iz materinskog jezika i Matematike. Umjesto ispita imaju diktate iz materinskog jezika koje sastavlja i određuje sam učitelj razredne nastave. Austrijska osnovna škola ima zaključne ocjene na polugodištu. Učenici su ocijenjeni iz svih predmeta, osim Vjeronauka. Na kraju svakog razreda dobivaju i zaključne ocjene te ne smiju imati negativnu zaključnu ocjenu. Iznimka je u 1. razredu. U 1. razredu učitelj učeniku zaključuje svaki predmet ocjenom od 1 do 5, no ako učenik ima negativnu ocjenu iz nekog od predmeta, omogućen mu je prelazak u 2. razred neovisno o ocjeni. O prelasku učenika u viši razred odlučuju učitelj, roditelji te školski suradnici i stručnjaci (Matijević, 1991, str. 117).

Nakon osnovne škole slijedi srednja škola. Glavni i jedini uvjet za upis srednje škole je završena osnovna škola. Učitelj se savjetuje s roditeljima o mogućim srednjim školama koje bi učenik mogao upisati s obzirom na postignuća, ocjene i interese učenika. Na temelju toga, učitelj i roditelji, uz prisustvo učenika odlučuju o nastavku njegova školovanja.

6.2.2. Primarni ciklus: Specijalna škola (Sonderschule)

Specijalna škola je oblik obveznog ciklusa obrazovanja koja poučava učenike s teškoćama u mentalnom, tjelesnom razvoju ili drugim poremećajima, kao i učenika s autizmom. Specijalne škole nude učenicima prilagođene programe i metodologije kako bi se u čim većoj mjeri zadovoljila učenikova potreba za obrazovanjem u skladu s njegovim mogućnostima i sposobnostima. Važno je učenicima osigurati ugodnu atmosferu i podršku kako bi se im olakšao odgojno-obrazovni proces, ali i društveni, socijalni, mentalni i tjelesni napredak.

Učenike s teškoćama pokušava se u što većem broju integrirati u sam nastavni proces redovnog obrazovanja, što znači da se podupire inkluzivno obrazovanje bez obzira na teškoće i poremećaje učenika. Učenicima se prilagođava nastavni plan i program jednako kao i metode i oblici rada kojima bi se omogućilo lakše i uspješnije učenje.

S druge strane pak imamo darovite učenike koji se, isto kao i učenici s teškoćama, ubrajaju u učenike s posebnim potrebama. Darovitim se učenicima moraju omogućiti različiti programi i pristupi za razvoj talenata, znanja, sposobnosti jednako kao i intelektualni i kreativni razvoj. Dodatni programi za darovite učenike uključuju radionice, natjecanja, timski rad te aktivnosti koje učenika potiču na razvijanje vlastitih potencijala, kritičkog i kreativnog razmišljanja. Potrebno je obratiti pozornost na to da zadaci na učenika djeluju motivirajuće te da motivacija bude intrinzična (Stadtschulrat Wien. 2024).

6.2.3. Niži sekundarni ciklus (Hauptschule) (ISCED razina 2)

Niži sekundarni ciklus ili viši stupanj osnovne škole oblik je obveznog obrazovanja u trajanju od 4 godine (5. do 8. razred). U ovom se stupnju obrazovanja diferenciraju tipovi školovanja. Ocjene koje je učenik imao u osnovnoj školi glavni su uvjet upisa srednje škole, a ujedno i upisa odgovarajuće srednje škole. Učenik srednju školu upisuje s 10 godina. Važno je istaknuti kako se, osim opredjeljenja u srednju školu, učenika prati u prvom polugodištu 5.

razreda te ga se na temelju praćenja i ocjena iz osnovne škole svrstava u grupe. Te se grupe razlikuju po uspješnosti učenikovih postignuća i težini zadataka koje dobivaju (Matijević, 1991, str. 117).

Srednje škole koje razlikujemo u Austrijskom odgojno-obrazovnom sustavu su:

a) obavezna srednja općeobrazovna škola (Hauptschule)

Obavezna srednja općeobrazovna škola je takozvana glavna škola. Novi tip srednje škole kojoj je cilj kroz četiri godine pohađanja učenika pripremiti za posao jednako kao i za višu školu ili učilište. Otvara sve puteve za budući rad ili daljnje školovanje učenika. Uvjet za upis ove srednje škole jest završen 4. razred osnovne škole. Osim učenikovih završnih ocjena osnovne škole, 4 do 8 mjeseci prate se učenici i njihova postignuća te se na temelju toga svrstavaju u najmanje dvije grupe. Ocjene koje se gledaju kod svrstavanja učenika u grupe su zaključne ocjene iz Njemačkog jezika, Matematike i stranog jezika. Učenici uz obavezne predmete imaju izborne predmete i fakultativne programe. Nakon završene niže sekundarne škole, učenik može nastaviti svoje školovanje na višem ciklusu akademske srednje škole, najvišoj tehničkoj školi ili školi za obrazovanje nastavnika i školskih inspektora.

b) niži ciklus akademske srednje škole (Allgemeinbildende höhere Schule)

Prema Matijeviću (1991) najviši tip srednje škole koji se može podijeliti na viši i niži. Traje četiri godine kao i ostatak srednjih škola u Austriji. Upis u srednju školu imaju učenici koji prolaze s odličnim i vrlo dobrim (u Austriji *jako dobro* i *dobro*) iz Njemačkog jezika, Matematike i stranog jezika. Postoje i iznimke kod učenika koji prolaze dobrim uspjehom. Oni se mogu upisati u školu ako nastavničko vijeće vidi velik potencijal učenika u preostalim predmetima, a ne samo u obaveznima. Nastavničko vijeće mora na temelju ocjena i učenikovih postignuća procijeniti hoće li učenik moći usvojiti nastavni plan i program srednje škole ili ne.

Obrazovanje škole može se podijeliti u dva ciklusa:

1. niži ciklus (1. i 2. razred) – praćenje učenika koji slušaju jedinstvene predmete primijenjene za sve učenike s jednim stranim jezikom,
2. viši ciklus (3. i 4. razred) podrazumijeva diferencijaciju na različite tipove škola:
  - a) gimnazija ranog Latinskog jezika s dodatnim stranim jezikom (*Gymnasium*)
    1. humanistička gimnazija
    2. jezična gimnazija
    3. realistična gimnazija

b) realna gimnazija (*RealGymnasium*) - (standardna gimnazija s jednim stranim jezikom, prirodnim predmetima, geometrijom i matematikom)

1. prirodoslovna realna gimnazija

2. matematička realna gimnazija

c) domaćinsko – ekonomska realna gimnazija (*Wirtschaftskundliches RealGymnasium*) (jedan strani jezik, prirodni predmeti, Ručni rad)

Na kraju višeg ciklusa akademske srednje škole, učenici pišu maturu kojom si omogućavaju upis na viši sekundarni ciklus.

d) gornja osnovna škola (Volksschuleoberstufe)

Gornja osnovna škola je zapravo srednja škola koju polaze učenici koji zbog udaljenosti ne mogu polaziti obaveznu srednju školu. Takvih škola u Austriji nema puno jer su se učenički domovi znatno proširili i razvili, a ujedno je i prometna povezanost odlična. Učenici se obrazuju po nastavnom planu i programu iz obavezne srednje škole te uče jednake predmete kao u takvim školama. Obavezni predmeti srednje škole su materinski jezik, Matematika i strani jezik.

e) specijalna škola (Sonderschule)

Tip srednje škole koji se nadovezuje na specijalnu osnovnu školu, a cilj joj je zadovoljiti potrebe mentalno i tjelesno zaostalih učenika te im osigurati dovoljnu razinu znanja te kvalitetno obrazovanje (Matijević, 1991, str. 118).

6.2.4. Politehnički tečaj (*Polytechnischer Lehrgang*) (ISCED razina 3)

Ovdje nije riječ o srednjoj školi, već obveznom dijelu obrazovanja ako učenici nisu polazili predškolsku grupu. Politehnički tečaj traje godinu dana i upotpunjuje jednu godinu koja nedostaje u ostvarivanju 9 godina obveznog obrazovanja. Tečaj je namijenjen učenicima koji su završili 4. godinu srednje škole ili 8. razred osnovne ili specijalne škole. Prednost tečaja je što značajnije povezuje opće obrazovanje sa strukom kojom se učenik želi baviti u budućnosti. Tečaj uz obavezne predmete (Njemački jezik, Matematike i strani jezik) učenicima daje priliku da jednu trećinu predmeta odaberu potpuno sami. Nakon završetka tečaja, učenici mogu ići na posao koji su sami odabrali ili pak mogu uz rad nastaviti školovanje u školama namijenjenima za pomoćnike (part-time školama). Takva je škola specifična po tome što se nastava organizira samo posljednji radni dan u tjednu (Stadtschulrat Wien, 2024).

6.3. Više sekundarno obrazovanje (ISCED razina 3)

Viši sekundarni ciklus nadovezuje se na niži sekundarni tj. na srednju školu. Viši sekundarni ciklus više ne pripada obveznom obrazovanju učenika. U ovom se ciklusu još više diferencira sustav kako bi učenici što bolje zadovoljili svoje interese i obrazovne potrebe. U više sekundarne škole ubrajamo i profesionalne i nastavničke škole (Stadtschulrat Wien, 2024).

Prema Matijeviću (1991) upis višeg sekundarnog ciklusa je završen 8. razred srednje škole. Upisuju se i učenici koji su završili part-time škole namijenjene pomoćnicima. Škole su podijeljene u dva ciklusa:

- a) standardnu školu koja počinje s 9. razredom
- b) posebne škole za part-time obrazovanje

U profesionalne škole ubrajamo obavezne profesionalne škole, intermedijalne i visoke profesionalne (tehničke) škole. Profesionalne škole uključuju i intermedijalne škole za obrazovanje nastavnika i odgajatelja u domovima. Takvi nastavnici i odgajatelji rade s djecom izvan nastavnog procesa (Matijević, 1991).

Pri završetku intermedijalnih i profesionalnih škola, učenici moraju napisati maturu (Stadtschulrat Wien, 2024).

6.4. Visokoškolsko obrazovanje (ISCED razine 5, 6 i 7)

Postsekundarno obrazovanje uključuje sveučilišne i nesveučilišne studije. Sveučilišta u Austriji čine umjetnički fakulteti i sveučilišta, a u nesveučilišne studije ubrajaju se posebni tečajevi, fakultetu za obrazovanje nastavnika i odgajatelja, medicinskih radnika, tajnica (Matijević, 1991, str. 121)...

7. Sličnosti i razlike odgojno–obrazovnih sustava Republike Hrvatske i Republike Austrije

Odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske i Austrije znatno se razlikuje. Prva i najbitnija podjela vidljiva je u godinama obveznog obrazovanja. Republika Hrvatska ima 8 godina obveznog obrazovanja, a Austrija 9. Trajanje osnovnog i srednjeg školstva isto tako nije jednako. U Republici Austriji osnovna škola traje 4 godine, jednako kao i niži sekundarni ciklus. Nakon završetka četverogodišnje osnovne škole, učeniku se već diferenciraju tipovi škola i svojim ocjenama upisuje novu, višu školu. U Republici Hrvatskoj osnovna škola traje 8 godina te se nakon završenog 4. razreda i prelaska u 5. ne gledaju ocjene. Bitno je samo završiti razred. Austrijski odgojno-obrazovni sustav ima 5 ocjena što je slično hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu, no njihovo se značenje u potpunosti razlikuje.

Austrija ima samo brojčane ocjene. Ocjena 5 je najlošija ocjena i znači *nedovoljan*, a u Hrvatskoj je obratno tome. U Hrvatskoj je ocjena 5 najbolja ocjena, a njeno značenje je *odličan*. Hrvatski odgojno-obrazovni sustav ima kombinaciju brojčanih i opisnih ocjena. Osim ocjena, razlika je i u trajanju nastavnog sata. U hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu školski sat traje 45 minuta, a pauza između sati je od 5 do 15 minuta. U austrijskom odgojno-obrazovnom sustavu nastava se ne dijeli na sate, već na periode. Jedan period traje 50 minuta, a pauza između njih je od 5 do 20 minuta. Učenici dnevno smiju imati najviše 5 perioda.

Kako Hrvatska nema 9 godina obveznog obrazovanja, tako nema ni politehničkog tečaja koji u Austriji ulazi u obvezno obrazovanje. Tečaj traje jednu godinu, a kao dio obrazovnog sustava dolazi nakon srednje škole.

Sličnost odgojno-obrazovnih sustava je zapravo sam cilj obrazovanja, a to je što kvalitetnijim obrazovanjem i poučavanjem učenicima odgojno-obrazovno proces učiniti zanimljivim i zabavnijim te ih pripremiti za rad na tržištu ili daljnje školovanje na višim i visokim učilištima. Sličnosti su i u odabiru gimnazija i strukovnih škola. U obje se države diferenciraju tipovi škola i učenicima se omogućuje pregršt obrazovnih smjerova. Isto tako, u obje države postoje specijalne škole za učenike s teškoćama čiji je cilj zadovoljiti učenikove obrazovne potrebe s obzirom na njihove mogućnosti, no podupire se inkluzivna pedagogija kojom se nastoji osigurati da svi učenici, bez obzira na teškoće ili poremećaje budu dio redovnog obrazovanja i nastavnog procesa.

8. Empirijsko istraživanje

8.1. Metodologija empirijskog istraživanja

Metodologija diplomskog rada obuhvaća teorijsko-komparativni pristup usporedbe hrvatskog i austrijskog odgojno-obrazovanog sustava. Empirijsko, kvalitativno, ne eksperimentalno i transverzalno istraživanje iz domene metodologije istraživanja odgoja i obrazovanja (Cohen, Manion i Morrison, 2007; Creswell, 2012; Dubovicki i Topolovčan, 2020a; Dubovicki i Topolovčan, 2020b; Dubovicki i Topolovčan, 2021; Dubovicki i Velki, 2022; Lodico, Spaulding i Voegtle, 2005; Matijević i Topolovčan, 2017; Mužić, 1986; Mužić, 1999; Ridley, 2012; Topolovčan, 2016, 2017, 2020).

8.1.1. Cilj

Cilj ovog empirijskog istraživanja je ispitati mišljenja i stavove učitelja o odgojno-obrazovnim sustavima Republike Hrvatske i Austrije te uvidjeti postoje li sličnosti i/li razlike u pogledima na školstvo i obrazovanje te razmišljanjima o istome.

8.1.2. Problem

Prije definiranja pitanja za individualni intervju, postavljeni su sljedeći ciljevi:

1. Kako hrvatski učitelji percipiraju odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske?
2. Kako austrijski učitelji gledaju na odgojno-obrazovni sustav Republike Austrije?
3. Koji obrazovni sustav europske države učitelji vide kao dobar primjer i zašto?
4. Uspoređujući odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske i Austrije, koje su glavne sličnosti i razlike?
5. Kako bi se mogao unaprijediti odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske i Austrije?

8.1.3. Sudionici

U ovom je istraživanju sudjelovalo osam učitelja i dva ravnatelja. Četiri učitelja i jedan ravnatelj su iz Republike Hrvatske te isti broj učitelja i ravnatelja iz Republike Austrije. S

obzirom na anonimnost intervjuiranih osoba, sudionici iz Republike Hrvatske bit će nazvani Sudionik 1, 2, 3, 4 i 5., a sudionici iz Republike Austrije Sudionik 6, 7, 8 i 9. Istraživanje je provedeno u ožujku 2024. godine.

Sudionik 1 dolazi iz Republike Hrvatske te je rođen 1984. godine. Ženskog je spola, a u obrazovnom sustavu radi 15 godina kao učiteljica Engleskoga jezika. Sudionik 2 muškog je spola i ima 40 godina. U obrazovnom sustavu radi 14 godina kao učitelj Povijesti. Sudionik 3 muškog je spola i rođen je 1977. godine. Na radnom mjestu učitelja Hrvatskoga jezika radi 24 godine. Sudionik 4 ženskog je spola i ima 40 godina. U odgojno-obrazovnom sustavu radi 15 godina kao učiteljica razredne nastave. Uz učiteljicu razredne nastave, bila je na radnom mjestu knjižničarke i učiteljice Fizike. Sudionik 5 ravnatelj je škole i ima 54 godine. U obrazovanju i školstvu je već 30 godina, a prije položaja ravnatelja škole, bio je i ravnatelj učeničkog doma kao i učitelj razredne i predmetne nastave u Republici Hrvatskoj. Sudionik 6 dolazi iz Republike Austrije, ženskog je spola i ima 27 godina. U odgojno-obrazovnom sustavu Austrije radi 3 godine na mjestu učiteljice razredne nastave. Sudionik 7 također ima 27 godina i ženskog je spola. Na mjestu učitelja srednje škole (*Volksschule*) radi 2 godine. Sudionik 8 ženskog je roda i ima 42 godine. U odgojno-obrazovnom sustavu radi 4 godine kao profesorica u trgovačkoj srednjoj školi, a prije toga je vodila poslovanje jedne tvrtke koja se bavi razvojem osoblja u osiguravajućem društvu. Posljednji sudionik, sudionik 9, muškog je spola i ima 35 godina. Sedam godina radi u razrednoj nastavi.

8.1.4. Metode prikupljanja i analiziranja podataka

Za provedbu istraživanja korišten je individualni intervju. Intervju je kvalitativan oblik istraživanja u kojem dvije ili više osobe u obliku razgovora, verbalne i neverbalne interakcije, dolaze do ostvarivanja zadanog cilja. Kvalitativnim istraživanjem možemo dobiti cjelovitu i širu sliku o nekom problemu ili pojavi. Iz tog sam razloga koristila intervju kako bih dobila opsežniju sliku problema istraživanja. Njime je moguće saznati puno informacija o osobi s kojom se komunicira, a s obzirom na to da je cilj ovog diplomskog rada ujedno i dobiti jasniju sliku stavova, mišljenja i osjećaja, intervju se činio kao najbolji oblik za prikupljanje podataka. Pozornost je potrebno usmjeriti ka govorniku i njegovom ponašanju. Postoje strukturirani, polustrukturirani i slobodni intervjui, a oni se razlikuju prema strukturi razgovora, vrsti pitanja te fleksibilnosti prilikom provođenja intervjua (Stanić, 2015). U empirijskom istraživanju koristila sam strukturirani intervju u kojem sam imala točan broj i redoslijed pitanja. Intervju

se sastojao od deset pitanja, a pitanja su bila pisana na hrvatskom jeziku za državljane Republike Hrvatske i na njemačkom za državljane Republike Austrije.

Pitanja na hrvatskom jeziku:

1. Spol i godina rođenja.
2. Koliko dugo radite u odgojno-obrazovnom sustavu i na kojim ste sve radnim mjestima bili?
3. Kakav je Vaš odnos s kolegama u školi?
4. Mislite li da je hrvatski odgojno-obrazovni sustav pogodan za učenike i učitelje? Obrazložite.
5. Smatrate li da je razina znanja koje se poučava učenicima dovoljna? Obrazložite.
6. Navedite prednosti i nedostatke hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava.
7. Smatrate li da u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu učitelji mogu dobro napredovati i zašto?
8. Što biste promijenili u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu?
9. Uzimajući u obzir škole u Europi, koji Vam se odgojno-obrazovni sustav najviše dojmio i zašto?
10. Opišite hrvatski odgojno-obrazovni sustav općenito u nekoliko rečenica.

Pitanja na njemačkom jeziku:

1. Geschlecht und Geburtsjahr.
2. Wie lange arbeiten Sie im Bildungssystem und an welchen Stellen waren Sie tätig?
3. Wie ist Ihr Verhältnis zu Ihren KollegInnen in der Schule?
4. Halten Sie das österreichische Bildungssystem geeignet für SchülerInnen und LehrerInnen? Bitte begründen Sie Ihre Antwort.
5. Finden Sie, dass das Niveau des vermittelten Wissens für die SchülerInnen ausreichend ist? Bitte begründen Sie Ihre Antwort.
6. Nennen Sie Vor- und Nachteile des österreichischen Bildungssystems.
7. Glauben Sie, dass LehrerInnen im österreichischen Bildungssystem gut vorankommen können und warum?
8. Was würden Sie im österreichischen Bildungssystem ändern?
9. Wenn Sie Schulen in Europa betrachten, welches Bildungssystem hat Sie am meisten beeindruckt und warum?

10. Beschreiben Sie das österreichische Bildungssystem im Allgemeinen in einigen Sätzen.

Nakon sastavljenih pitanja za intervju, odabrani su sudionici istraživanja. Prije nego je krenulo samo istraživanje, svaki je sudionik bio upućen u svrhu istraživanja kao i sigurnu anonimnost. Uz dopuštenje ispitanika, intervjui su bili snimani. Izvodili su se zasebno sa svakim sudionikom u prostorijama školske ustanove, a trajanje intervjua bilo je između 10 i 25 minuta. Napravljena je transkripcija intervjua koji su korišten u obradi i analizi podataka ovog istraživanja. Intervjui su minimalno preuređeni kako bi bili jezično i gramatički točni.

Kod završetka prijepisa intervjua i minimalnih jezičnih i gramatičkih korekcija, uslijedila je analiza podataka. Podatci su analizirani kvalitativnom analizom koja odgovara na pitanja zašto i kako te ispituje ono što se ne može iskazati u brojkama, a uključuje nekoliko faza rada. Faze rada kvalitativne analize su: određivanje teme istraživanja, izrada nacrt istraživanja, intervjuiranje, prijepis, analiza, provjeravanje i izvješćivanje (Cohen i sur., 2007).

Prikupljeni podaci razvrstani su u kategorije i potkategorije kako bi njihova analiza bila lakša. Podatci su redukcijskim procesom razdvojeni na sastavne elemente kako bi se lakše izdvojile prednosti i nedostaci odgojno-obrazovnih sustava, ključne informacije o njima te odnosi učitelja s kolegama na poslu te prema obrazovnom sustavu općenito. Redukcijski proces omogućava osobi koja provodi intervju da odvoji nebitne podatke od onih bitnih te lakše pridruži srodne pojmove u određene kategorije (Cohen i sur., 2007; Topolovčan, 2017). Uspoređujući kategorije i potkategorije, lakše i brže su se uvidjele sličnosti i razlike odgojno-obrazovnih sustava te je na temelju toga donijet zaključak na kraju istraživanja.

9. Rezultati

Rezultate intervjua navesti ću prema pitanjima koje sam koristila u istraživanju. Prvo i drugo pitanje odnosilo se na opće informacije o sudionicima (spol, dob i godine radnoga iskustva) te je to opisano u podnaslovu *Sudionici*. Ostala pitanja odnose ne na stavove i razmišljanja sudionika o vlastitim odgojno-obrazovnim sustavima.

1. Kakav je Vaš odnos s kolegama u odgojno-obrazovnom sustavu?

Sudionik 1: *Odlično surađujemo, razmjenjujemo mišljenja, primjere dobre prakse, ideje za nastavu, iskustva, razgovaramo o danu.*

Sudionik 2: *Dobar. Atmosfera je odlična i svi su uvijek spremni pomoći. Svakim danom izmjenjujemo nove ideje, razgovaramo o problemima unutar učionica i pomažemo jedni drugima oko svega.*

Sudionik 3: *Veoma dobar.*

Sudionik 4: *Dobar, s većinom mogu surađivati i uspostavio sam dobre profesionalne odnose.*

Sudionik 5: *„Laissez faire“*

Sudionik 6: *Odnos je vrlo dobar. Pomažemo si koliko god možemo, probleme rješavamo zajedno i zajedno donosimo i one najmanje odluke vezane uz rad u školi. Ne mogu se žaliti na kolege ni u jednom pogledu.*

Sudionik 7: *Odnos je vrlo dobar. Volimo raditi kao tim i podrška smo jedni drugima. Lako se dogovaramo oko zamjena i izvannastavnih aktivnosti.*

Sudionik 8: *Dobar je. Složni smo. Probleme rješavamo zajedno i provodimo puno svog slobodnog vremena jedni s drugima.*

Sudionik 9: *Dobar je.*

Prema odgovorima sudionika, svako je zadovoljan kolektivom i međusobnim odnosima.

Sljedeće pitanje zasebno se odnosi na hrvatski i zasebno na austrijski odgojno-obrazovni sustav pa ću pitanja i odgovore sudionika staviti zasebno.

2.

a) Mislite li da je hrvatski odgojno–obrazovni sustav pogodan za učenike i učitelje?

Sudionik 1: *Da, smatram da ide u dobrom smjeru, ali da ima i puno mjesta za napredak, npr. usmjerenost ne samo na znanje i učenje činjenica, već i na socijalno emocionalni razvoj učenika, rad da tome da učenici nemaju potrebe varati na ispitu ili prepisivati zadaće već da preuzmu odgovornost za svoje učenje.*

Sudionik 2: *Mislim da hrvatski obrazovni sustav ne odgovara današnjim generacijama učenika. Zastario je i ne može pratiti promjene koje su se dogodile unazad 20 godina. Učitelji se sve teže nose sa svakodnevnim situacijama i izazovima bilo na obrazovnom ili pak na odgojnom planu bez konkretnih i kvalitetnih smjernica, pravila i zakona kojima bi mogli sankcionirati nepoželjna ponašanja.*

Sudionik 3: *Mislim kako bi ga trebalo mijenjati u skladu s modernim shvaćanjem poučavanja, zaključivanja i svladavanja ishoda.*

Sudionik 4: *Zadovoljavajući je. Mogao bi biti i bolji. Zbog tromosti sustava i relativno visoke razine nespremnosti na promjene sporo se mijenja, tu mislim i na obrazovne vlasti i na učitelje.*

Sudionik 5: *Da, odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske školuje učenike kao stručnjake od predškolske dobi do obrazovanja odraslih. Nakon osnovne škole učenici uspješno upisuju i završavaju željene strukovne škole. Učenici koji imaju želju za akademskim obrazovanjem svojim trudom i radom uspješno upisuju željene fakultete. Znanstvenici proizašli iz našeg sustava uspješno rade znanstvene projekte u čitavom svijetu. Isto tako mogu nastaviti školovanje u bilo kojem području znanosti u europskim i američkim fakultetima. Obrazovanje odraslih, cjeloživotno obrazovanje, omogućeno je svima kroz vaučere koje plaća Ministarstvo te tako mogu steći kompetencije za promjenu na tržištu rada.*

b) Mislite li da je austrijski odgojno–obrazovni sustav pogodan za učenike i učitelje? Obrazložite.

Sudionik 6: *S obzirom na učenike, smatram da je prikladan za srednju školu jer postoji mnogo mogućnosti za obrazovanje djece. Ima mnogo različitih vrsta škola i oblika obrazovanja, no i ovdje nedostaje osobna podrška. Što se tiče učitelja, mislim da program nije povoljan za učitelje srednje škole jer previše zadataka jedan učitelj mora odraditi sam što ga naravno iscrpljuje, a podrška ostalih institucija je nedovoljna. Opterećenje djece zbog društvenih problema je sve veće, a posao učitelja poput administracije samo raste.*

Sudionik 7: *Da, jako. Rano se radi na tome da mladi ljudi poput učenika steknu značajno radno iskustvo. Rad i radno iskustvo su važan dio austrijskog obrazovnog sustava. Učitelji su vrlo vezani uz propise, no postoji velika fleksibilnost u oblikovanju nastave.*

Sudionik 8: *Smatram da je pogodan, no postoji prostora za poboljšanje jer ima i dosta praznina u sustavu i kurikulumu. Nedostaju važne situacije iz stvarnog života. Ponekad su učenici cijeli dan u školi pa zbog toga moraju učiti do kasno uvečer. Odnos između slobodnog vremena i vremena posvećenog obrazovanju nije prilagođen.*

Sudionik 9: *Mislim da austrijski obrazovni sustav pruža čvrstu osnovu za obrazovanje učenika isto kao i profesionalni razvoj učitelja. Postoje područja koja se i dalje mogu poboljšati kako bi se osiguralo još inkluzivnije i pravednije obrazovanje za sve. Reforme i prilagodbe, koje imamo trenutno, su dobri koraci i mislim da se krećemo u pravom smjeru kako bismo riješili izazove koji nam se nadmeću.*

3. Smatrate li da je razina znanja koja se poučava učenicima dovoljna? Obrazložite.

Sudionik 1: *Smatram da se s godinama nešto smanjila, ali zadovoljava propisane ishode.*

Sudionik 2: *Smatram da je dovoljna, ali da metode i program nisi dovoljno prilagođeni.*

Sudionik 3: *Dovoljna. Omogućeno im je sve što treba da zadovolje svoje potrebe učenja.*

Sudionik 4: *Da, učenici dobivaju optimalnu količinu znanja i vještina, ali to uvelike ovisi o njihovom angažmanu oko škole, učenju i izvršavanju zadataka.*

Sudionik 5: *Smatram da je, no nastavni bi planovi za osnovne škole morali biti revidirani s obzirom na nove društvene elemente i nove načine poučavanja.*

Sudionik 6: *U srednjoj školi definitivno ne. Kada djeca napuste školu i ne nastave obrazovanje u višim razredima, gotovo sigurno nemaju opsežno opće znanje jer na srednjoj školi često nema prilike za dublje učenje.*

Sudionik 7: *Razina znanja koju učenici moraju imati u osnovnoj školi vrlo je visoka. U srednjoj školi nije toliko zahtjevna, no u strukovnim srednjim školama i na sveučilištima je itekako dovoljna.*

Sudionik 8: *Razina poučavanja je vrlo visoka. Počevši od osnovne škole pa sve do akademija. U osnovnoj školi djeca dobivaju dosta složenih zadataka.*

Sudionik 9: *Razina znanja koje se poučava učenicima u austrijskom odgojno-obrazovnom sustavu je dobra i pruža široko opće obrazovanje. Uvođenjem obrazovnih standarda doprinijelo je standardizaciji i kontroli kvalitete. Naravno da postoje razlike u razini postignuća, a one su uvjetovane ranom selekcijom i različitim vrstama škole što uvelike rezultira nejednakostima. Nastavni planovi u nekim područjima poput tehnologije nisu dovoljno aktualni. Djeca koja dolaze sa socijalno ugroženih sredina i djeca s migrantskim podrijetlom nemaju priliku za jednakost.*

Iduće pitanje odnosi se na prednosti i nedostatke odgojno-obrazovnih sustava zasebno.

4.

a) Navedite prednosti i nedostatke hrvatskog odgojno–obrazovnog sustava.

Sudionik 1: *Prednosti su dobro razvijena metodika poučavanja engleskog jezika, jako dobri rezultati u engleskom jeziku. Kao nedostatke bih navela da zapravo stvaramo kalupe i nastoji se da svi budu previše isti, nema prostora za individualizaciju, nedostatak vremena u radnom tjednu za rad s nadarenima ili učenicima s teškoćama, premalo sati za njih, previše zadaća i preteške torbe.*

Sudionik 2: *Prednost - široki raspon znanja, vještina i sposobnosti. Nedostatak - nije prilagođen mogućnostima učenika, od svih se očekuje sve i ne uvažavaju se njihovi interesi i talenti za određena područja, nemaju mogućnost odabira i dodatnog usavršavanja na poljima koja ih zanimaju.*

Sudionik 3: *Nema prednosti koje bih istaknuo, a nedostataka ima u kurikulumu određenih predmeta, pravilniku o pedagoškim mjerama, plaćama...*

Sudionik 4: *Prednosti: stabilan sustav, unapređuje se, digitalizacija sustava. Nedostaci: tromost, spora prilagodljivost novim trendovima i uvjetima, nedostatak psihologa i drugih stručnih suradnika u školi, inflacija ocjena, neiskorištavanje vanjskog vrednovanja, loš odnos javnosti prema školi.*

Sudionik 5: *Prednosti: Inkluzivnost - Približno jednake mogućnosti školovanja za sve učenike bez obzira na njihov socioekonomski status. Kvalitetno obrazovanje - učenici imaju dobar temelj za daljnje obrazovanje bilo gdje u svijetu ili za uključivanje u svijet rada. Visoka razina obrazovanja - spadamo u zemlje koje imaju višu stopu pismenosti uključujući i informatičku pismenost te poznavanje stranih jezika. Standardizacija - usklađenost s europskim standardima koji se temelje na zapadnim vrijednostima te mogućnost mobilnosti učenika i studenata. Nedostaci: Financiranje - sve škole i ustanove nemaju isti nivo financiranja u svim dijelovima RH što utječe na kvalitetu obrazovanja. Kvaliteta nastavničkog kadra nije jednaka u svim odgojno-obrazovnim ustanovama.*

b) Navedite prednosti i nedostatke austrijskog odgojno–obrazovnog sustava.

Sudionik 6: *Kao prednosti bih navela dobro razvijene nastavne planove koji omogućuju puno prostora za prilagodbu. Imamo različite vrste škola kao što su trgovačke škole, tehničke škole, gimnazije, strukovne škole i tako dalje. To ujedno omogućuje i mnoge mogućnosti za razvoj učenika, omogućuje dobru praksu i dobar pripravnički program.*

Kao negativnu stranu bih naglasila vrlo malu socijalnu potporu za djecu, klasični sustav ocjenjivanja koji demotivira djecu i pruža malo informacija o njihovom stvarnom napretku i mogućnostima.

Sudionik 7: *Kao prednosti bih navela obilno radno iskustvo koje se pruža već u pohađanju škola te dovoljno slobode u oblikovanju nastave. Nedostaci su vrlo visoka očekivanja od osoblja, teška komunikacija između roditelja i učitelja, promjene ponašanja kod djece (djeca se previše opuštaju), nedostatak osoblja, nedostatak uvođenja tehnologija.*

Sudionik 8: *Prednosti koje bih istaknula su dobro uspostavljena veza prakse i teorije u trgovačkim i tehničkim školama. Velik fokus se stavlja na pripravnike što mi se posebno sviđa.*

Dobro je i što se naš jezik koristi u drugim državama. Loše je što postoji nejednakost prilika. Ocjene u osnovnoj školi često određuju daljnje obrazovanje i cijeli obrazovni put, a procjena u osnovnoj školi je stroga i zbog toga je mnogima uskraćena mogućnost za bolje obrazovanje. Loše je i to što se u obrazovanje ne ulaže dovoljno novaca.

Sudionik 9: Prednosti austrijskog odgojno-obrazovnog sustava su raznolike školske reforme koje se prilagođavaju različitim interesima, rana diferencijacija, dvojno obrazovanje tj. kombinacija školske teorije i praktičnog djela i uvođenje mature. Kao nedostatke bih istaknuo preranu selekciju učenika, rano razdvajanje nakon četvrtog razreda može dovesti do socijalnih nejednakosti. Još uvijek imamo dosta izazova s integracijom djece s migrantskim podrijetlom i teškoćama u razvoju. Nedostatak učitelja je isto veliki nedostatak kao i premalo podrške učiteljima.

5.

a) Smatrate li da u hrvatskom odgojno–obrazovnom sustavu učitelji mogu dobro napredovati i zašto?

Sudionik 1: Da, oni koji žele mogu, a to iziskuje dodatni rad i trud.

Sudionik 2: Ne, premalo se vrednuje rad u razredu, pravilnik o napredovanju ne pokriva sva područja, priznavanje bodova nije jednako kod svih savjetnika Agencije, zvanje se mora obnavljati svakih pet godina, osim zadovoljavanjem općih uvjeta i uvjeta izvrsnosti te uvidom u nastavu.

Sudionik 3: Mogu relativno dobro napredovati do statusa savjetnika u trajnom zvanju.

Sudionik 4: Može se napredovati relativno dobro, ali ne uzimaju se u obzir sva postignuća učitelja, recimo, gledaju se samo rezultati mentoriranja u natjecanjima, a ne gledaju se rezultati svakodnevnog rada i, recimo, rada s učenicima s teškoćama.

Sudionik 5: Vrlo je teško osmisliti pravedan i učinkovit sustav napredovanja učitelja u sustavu u kome su škole vrlo različite. Sadašnji sustav omogućava napredovanje učiteljima, što je puno bolje ukoliko takve mogućnosti ne bi bilo.

b) Smatrate li da u austrijskom odgojno–obrazovnom sustavu učitelji mogu dobro napredovati i zašto?

Sudionik 6: *U srednjoj školi definitivno ne mogu. Glavni uzrok tome je nedostatak osoblja, nedovoljno prostora za usredotočenje na djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu te previše društvenih problema što uzrokuje nedovoljno usmjerenje na usavršavanje i prenošenje stručnog znanja.*

Sudionik 7: *Mislim da ne. Nema dovoljno tehničkog osoblja i prostora u kojima bi se usavršavali. Nažalost, još k tome nedostaje podrška države.*

Sudionik 8: *Samo ako učenici imaju vrlo dobre ocjene u osnovnoj školi.*

Sudionik 9: *Mislim da učitelji u austrijskom obrazovnom sustavu imaju dobre mogućnosti za dodatno obrazovanje i napredovanje, no ima premalo resursa pa nisu svi učitelji u jednakoj poziciji za napredovanje. Sve u svemu, uvjeti su dobri, ali bi trebale kontinuirane promjene za poboljšanje.*

6.

a) Što biste promijenili u hrvatskom odgojno–obrazovnom sustavu?

Sudionik 1: *Ukinula bih ocjenjivanje u nižim razredima, više standardiziranih testova, manje ocjenjivanja od strane učitelja, manje birokracije, više učenja na otvorenom, iskustvenih učenja, projektne nastave, individualizacije rada.*

Sudionik 2: *Kurikulum predmeta i ishode koji se traže od učenika.*

Sudionik 3: *U višim razredima da se omogući učenicima postepena specijalizacija u područjima njihova interesa i odabir razine znanja prema njihovim mogućnostima. Pravilnik koji sankcionira nepoželjna ponašanja. Ukidanje ocjena u razrednoj nastavi, osobito u odgojnim predmetima.*

Sudionik 4: *Sustav ocjenjivanja, sustav nagrađivanja i sankcioniranja učenika, organizaciju nastave, trebalo bi više ulagati u terensku, izvanučioničku i projektnu nastavu. Trebalo bi poraditi na poticanju čitanja u svim predmetima, ne samo u jezičnim područjima. Sustav bi trebao pružiti bolja znanja o funkcioniranju znanosti i umjetnosti, učenici to ne razumiju u pravoj mjeri.*

Sudionik 5: *Izmjena kurikuluma i planova za pojedini nastavni predmet. Više financijskog izdvajanja za obrazovanje.*

b) Što biste promijenili u austrijskom odgojno–obrazovnom sustavu?

Sudionik 6: *Bolje razvijen sustav socijalne podrške u školama. Više socijalnih pedagoga općenito, kako u bolnicama tako i u školama te više stručnih suradnika u školi poput psihologa. Promijenila bih i naglo razdvajanje nakon 4. razreda osnovne škole i uvela bih razdvajanje nakon 6. razreda.*

Sudionik 7: *U nastavne sadržaje bih uvela mnogo više sadržaja koji su relevantni za kasniji odrasli život.*

Sudionik 8: *Veću šansu jednakosti, fleksibilniji izbor predmeta, trebala bi se omogućiti bolja i veća kontrola od strane učitelja i profesora jer djeca i mladi rade što žele.*

Sudionik 9: *Da bi se austrijski sustav poboljšao, razdvajanje učenika u različite vrste škola trebalo bi biti kasnije kako bi se učenicima omogućilo dulje zajedničko osnovno obrazovanje i kako bi se smanjile socijalne nejednakosti. Nastavni planovi redovito bi trebali biti „ažurirani“ kako bi se održavali trenutni razvoji posebice tehnologije, društva i znanosti. Trebalo bi osigurati više resursa i programa za integraciju učenika s posebnim potrebama. Bolja plaća i više podrške učiteljima povećalo bi zainteresiranost za zanimanje što bi povećalo broj učitelja u zemlji. Za kraj, trebalo bi se investirati u digitalnu infrastrukturu i obuku učitelja u područjima digitalnih vještina koje bi ih uvelike pripremile za tehnološke zahtjeve u budućnosti.*

7. Uzimajući u obzir škole u Europi, koji Vam se odgojno-obrazovni sustav najviše dojmio i zašto?

Sudionik 1: *Finska - ima puno dobrih elemenata, od načina vrednovanja do boravka vani, opuštenije, dobra atmosfera, učitelji imaju cijenjen i dobro plaćen posao (na razini s liječnicima), predmeti poput domaćinstva i tehničkog s vrhunski opremljenim učionicama, bazeni, sportske aktivnosti, mogućnosti sviranja različitih instrumenata u školi, različite izvannastavne aktivnosti.*

Sudionik 2: *Danski - učenici rade u timu, ispite polažu u timu jer im je cilj osposobiti ih za rad s ljudima i na suradnju zbog toga što se smatra da više ljudi zajedno može postići bolje rezultate, izuzetno puno se radi na komunikaciji i toleranciji.*

Sudionik 3: *Finski, zbog pristupa poučavanju (metode, materijali, oblici rada...) i ozbiljnosti, odnosno respektu između učitelja i učenika.*

Sudionik 4: *Finski, zbog autonomije učitelja, autonomije škole, financiranja ne iz državnih sredstava, nego iz lokalnih, zbog neuplitanja politike u školstvo (osim u osiguravanju financijskih i infrastrukturnih sredstava), zbog boljeg obrazovanja učiteljskoga kadra, zbog podrške društva prema školama i suradnje roditelja i škole. .*

Sudionik 5: *Smatram da je naš sustav kvalitetan. Teško je uzeti pojedine sustave odnosno elemente i načine drugih zemalja ukoliko se ne uzme u obzir i kontekst te društveno-sociološko okruženje u kome taj sustav djeluje. Nemam neki koji me posebno dojmio u cjelini. U različitim školama Europe u kojima sam bio može se naći dobrih ideja.*

Sudionik 6: *Istaknula bih nordijski sustav. Fokus je više na individualnosti i koriste se povratne informacije umjesto ocjena.*

Sudionik 7: *Po meni je najbolji finski sustav obrazovanja. Učenicima pruža jednake šanse, neovisno o njihovom socijalnom podrijetlu. Učitelji imaju vrlo dobru obuku i napredovanja, nastavni plan je fleksibilan i ulaže se puno financijskih sredstava u obrazovanje.*

Sudionik 8: *Svaki obrazovni sustav ima svoje prednosti. Skandinavske zemlje su poznate po velikoj podršci vlade.*

Sudionik 9: *Najviše se oduševio irski i finski odgojno-obrazovni sustav zbog visoke kvalitete obrazovanja učitelja i jednakosti prilika. Ima malo učenika u razredima te se pruža velika podrška učenicima s posebnim potrebama te se potiče individualno učenje. Učitelji rade u odličnim radnim uvjetima što im povećava motivaciju za rad.*

8.

a) Opišite hrvatski odgojno–obrazovni sustav općenito u nekoliko rečenica.

Sudionik 1: *Za hrvatski odgojno-obrazovni sustav rekla bih da je krut i suhoparan, težak za promijeniti. Odvija se prema svima jednako, teško prolaze nadareni učenici i oni s teškoćama u razvoju, ali ima odličnih učitelja koji su voljni ga mijenjati i kreću iz svojih učionica. Daje umjereno dobre rezultate, ali uvijek može i bolje.*

Sudionik 2: *Sustav o kojem odlučuju ljudi koji ne rade i nemaju veze sa školom. Krut i često neprilagodljiv, ali nudi širok raspon znanja, vještina i sposobnosti.*

Sudionik 3: *Hrvatski odgojno-obrazovni sustav bih ocijenio osrednjim, uz brojne mogućnosti poboljšanja, posebice na području planiranja kurikuluma, a onda i pisanja novih pravilnika jer se pedagoški, odgojni dio katkad zanemaruje nauštrb obrazovnog dijela.*

Sudionik 4: *Hrvatska prati europske trendove i prilagođava se europskom školstvu. Jedan od najboljih suvremenih poticaja za naš odgojno-obrazovni sustav su mobilnosti učitelja, izravno upoznavanje sa sustavima obrazovanja drugih europskih zemalja. Da bi naš sustav postao efikasan, moramo riješiti problem inflacije ocjena državnim ispitima (vanjskim vrednovanjem), prijemnim ispitima i edukacijom učitelja o ocjenjivanju te nadzorom sustava nad praćenjem i ocjenjivanjem. Kad bi ocjena odličan (5) vratila svoju pravu snagu i kad bi ocjena dobar (3) bila zaista prosječna ocjena, sustav bi profunkcionirao u kraćem roku (nekoliko godina). Programi koji se rade s učenicima nisu uopće loši, kontrola nad praćenjem rezultata učenja jest loša i nepouzdana.*

Sudionik 5: *Smatram da je hrvatski sustav kvalitetan. Teško je uzeti pojedine sustave odnosno elemente i načine drugih zemalja ukoliko se ne uzme u obzir i kontekst te društveno-sociološko okruženje u kome taj sustav djeluje. Nemam neki koji me posebno dojmio u cjelini. U različitim školama Europe u kojima sam bio može se naći dobrih ideja.*

b) Opišite austrijski odgojno–obrazovni sustav općenito u nekoliko rečenica.

Sudionik 6: *Dobar i kvalitetan sustav koji pruža dovoljno znanja učenicima, no potrebna je bolja socijalna podrška u školama. Poznat po selekciji učenika i mnoštvu različitih smjerova obrazovanja. Praksa i teorija povezane su jako dobro što učenicima daje dodatan vjetar u leđa i od njih pravi izuzetno dobre radnike i osobe.*

Sudionik 7: *Austrijski obrazovni sustav podijeljen je u tri glavne faze: osnovno obrazovanje (Volksschule), sekundarno obrazovanje (Hauptschule ili Neue Mittelschule) i sekundarno obrazovanje II. (Allgemeinbildende oder Berufsbildende höhere Schulen). Pristup visokom obrazovanju ostvaruje se polaganjem mature u općoj srednjoj školi ili kroz završene stručne mature nakon strukovne srednje škole. Obaveznim sustavom upravljaju savezne države, što*

dovodi do određenih varijacija u nastavnim planovima i obrazovnim standardima. Postoji snažan naglasak na poticanje jezika i kulture, kao i značajan rast digitalnog obrazovanja i profesionalne orijentacije.

Sudionik 8: Svako dijete svoje obrazovanje započinje u osnovnoj školi. Prije toga postoji mogućnost pohađanja predškolske ustanove kao godina dana pripreme. Ocjenama u 3. i 4. razredu odlučuje se hoće li dijete ići u strukovnu školu ili gimnaziju. Nakon 4 godine, učenik ima nekoliko mogućnosti. Može ostati u gimnaziji ili pohađati srednju školu koja može trajati do 5 godina. Za osobe koje su bile u srednjoj školi (od 5. do 8. razreda) postoji mogućnost pohađanja 9. obavezne godine školovanja, nakon čega mogu započeti s radom, ili ako učenik ima dobre ocjene, može nastaviti svoje školovanje. U Austriji postoje različiti nivoi mature, a matura se može polagati i putem tzv. večernje škole. Gimnazija nudi općenite predmete, a u trgovačkoj akademiji postoji završni rad za koji su potrebne 2 godine pripreme. Na samoj maturi dolazi do dodatnih 7 predmeta, od kojih mnogi imaju ekonomski naglasak.

Sudionik 9: Austrijski obrazovni sustav poznat je po vrlo ranoj selekciji učenika u različite školske oblike poput općeobrazovnih visokih i srednjih škola. Obrazovanje uz teorijska znanja pruža i praktičnu obuku i osigurava visoku razinu zapošljavanja. Postoje socijalni problemi među učenicima isto kao i problemi s integracijom učenika s posebnim potrebama u nastavni proces zbog nejednakosti prilika i zaostalošću nastavnih planova.

10. Rasprava

Unatoč tome što su odgojno-obrazovni sustavi u Hrvatskoj i Austriji podosta različiti, u mišljenjima učitelja mogu se, osim razlika, pronaći i neke sličnosti. U teorijskom dijelu diplomskog rada pisala sam o obrazovanju Republike Austrije i Republike Hrvatske te njihovim sličnostima i razlikama. Pastuović (1999) je obrazovanje opisao kao organizirano učenje znanja i psihomotornih vještina kao i razvoj onih sposobnosti koje omogućuju njihovo učenje. Oremović (2016) je opisivala odgojno-obrazovne sustave Europe i svijeta, a za odgojno-obrazovni sustav Republike Austrije navela je da obvezno obrazovanje traje 9 godina, a osnovna škola 4 godine nakon čega slijedi selekcija učenika u niže sekundarno obrazovanje. Uspoređujući obrazovne sustave Republike Hrvatske s drugim zemljama, naše obvezno obrazovanje traje osam godina, točnije do 15. godine učenika. Što se tiče nacionalnih kurikuluma, nacionalni kurikulum Republike Hrvatske opisan je kao centralni i predmetni kurikulum, a najveći značaj daje znanju, solidarnosti, odgovornosti i identitetu (Suton, 2016). Prema Markanović (2018), kurikulum Austrije također je opisan kao centralizirani i predmetni, a posebnost mu je u tendenciji širenja autonomije škole prema čemu je donesen fleksibilniji nastavni plan.

Istraživanje je provedeno s ciljem da se ispituju mišljenja i stavovi učitelja o odgojno-obrazovnim sustavima Republike Hrvatske i Austrije te da se uvidi postoje li sličnosti i/ili razlike u pogledima na školstvo i obrazovanje te razmišljanjima o istome. Učitelji u Austriji smatraju da prerano dolazi do razdvajanja učenika u različite vrste škola te kako to stvara socijalne nejednakosti među učenicima te da bi razdvajanje učenika trebalo doći kasnije, neki navode da u 6. razredu osnovne škole. Smatraju kako ocjene iz osnovne škole uvelike utječu na daljnje školovanje učenika što im možda onemogućuje visoko obrazovanje, a sposobni su za to prema ocjenama i postignućima praćenja koje su ostvarili od 5. do 8. razreda. Učitelji austrijskog odgojno-obrazovnog sustava smatraju kako se premalo radi na integraciji djece s posebnim potrebama u redovnu nastavu. O tome su pisali i hrvatski učitelji, no jedan je učitelj istaknuo kako ima velike inkluzivnosti u obrazovanju te kako se svakom učeniku pružaju približno jednake mogućnosti školovanja bez obzira na njihov socioekonomski status.

Odgojno-obrazovni sustavi Republike Hrvatske i Austrije pružaju velik izbor zanimanja u srednjim školama pa je ujedno i samo obrazovanje raznoliko, a kvaliteta bi trebala biti jako dobra. Što se tiče kvalitete obrazovanja, učitelji austrijskih i hrvatskih odgojno-obrazovnih sustava naglasili su kako je kvaliteta obrazovanja vrlo visoka. Slažu se i u tome da je razina

znanja koja se prenosi učenicima zadovoljavajuća, no uvijek postoji prostor za napredak. Učitelji austrijskih škola govore o tome kako je razina znanja osnovne škole vrlo visoka, ali pada u srednjoj školi jer srednja škola ne pruža mogućnosti dubljeg učenja. Hrvatski učitelji pak bi mijenjali organizaciju nastave i sustav ocjenjivanja, uveli bi više terenske, izvanučioničke i projektne nastave, mijenjali bi kurikulume pojedinih predmeta i ishode koji se traže od učenika te bi u višim razredima uvodili postepenu specijalizaciju područja učenikovih interesa.

Prema odgovorima austrijskih i hrvatskih učitelja, slažu se da učitelj u njihovim zemljama može napredovati uz dodatan trud i rad, ali da ima puno nedostataka u tome. Hrvatski učitelji slažu se u tome da se premalo vrednuje rad u razredu, gledaju se samo mentoriranja u natjecanjima, a ne svakodnevni rezultati i rad s učenicima s teškoćama. Učitelji Austrije kao nedostatke napredovanja učitelja u zvanju ističu nedostatak osoblja u školama i učilištima, premalo prostora u kojima bi usavršavali svoje znanje, nedovoljno financijskih sredstava za svakog učitelja te nedostatak podrške države i vlade.

U svakom području rada kao i profesiji postoje prednosti i nedostaci pa tako i u školstvu općenito. Hrvatsko školstvo općenito, učitelji su opisali kao školstvo koje se prilagođava europskim standardima koji se temelje na zapadnim vrijednostima te mogućnosti mobilnosti učenika i učitelja. Prednosti koje oni uočavaju su dobro razvijene metodike predmeta koji se poučavaju, širok spektar znanja, vještina i sposobnosti, digitalizacija sustava školstva, jednake mogućnosti školovanja učenika bez obzira na podrijetlo i socioekonomski status, dobru i kvalitetnu podlogu učenika za daljnje obrazovanje. Uz prednosti, navode i područja kojima bi se trebalo posebno posvetiti kao što je financiranje svih školskih ustanova, nedostatku psihologa i stručnih suradnika u školama, inflacija ocjena, neiskorištavanje vanjskog vrednovanja, mijenjanje kurikuluma određenih predmeta i pravilnika o pedagoškim mjerama. Smatraju da sustav nije prilagođen mogućnostima učenika te da se od svih očekuje jednako, a ne uvažavaju se njihovi interesi i talenti iz određenih područja u kojima su iznimno dobri. Učenici nemaju mogućnost odabira i dodatnog usavršavanja na poljima koja ih zanimaju.

S druge strane, austrijski učitelji posebno ističu prednost školskog sustava u povezanosti teorijskih znanja i praktičnog rada. Osim znanja i praktičnog rada, austrijski školski sustav nudi različite vrste škola što omogućava razvoj učenika, dobru praksu i odličan pripravnički program. Naravno, uz dobar program i praksu, moraju biti i dobro razvijeni nastavni planovi

koji učenicima, ali i učiteljima omogućuju puno prostora za prilagodbu. Školski sustav Austrije, kao i Hrvatske, ima i nedostataka. Gotovo svi učitelji su istaknuli vrlo malu socijalnu potporu djece, nejednakost prilika, demotivirajući način ocjenjivanja, vrlo visoka očekivanja učitelja, preranu selekciju učenika nakon osnovne škole te velik izazov u integraciji djece s teškoćama i migranata u redoviti nastavni proces.

Ono što učitelji Austrije smatraju da bi bilo bolje promijeniti u odgojno-obrazovnom sustavu su fleksibilniji izbor predmeta, veća jednakost šansi, u nastavne sadržaje uveli bi više sadržaja koji su korisniji i relevantni za odrasli život. Osim toga, uveli bi i više socijalnih pedagoga i stručnih suradnika općenito te bi razdvajanje učenika uveli tek nakon 6. razreda, a ne nakon 4.

Ocjene su, kako sam navela u teoriji, u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu brojčane i opisne, a u austrijskom sustavu samo brojčane. Ocjene su od jedan do pet, ali imaju drugačije značenje. U Hrvatskoj je ocjena 5 odlična ocjena, a u Austriji je to nedovoljan. Uvijek se postavlja pitanje je li dobro učenike ocjenjivati samo brojkama i utječe li to na njih pozitivno ili negativno. Iz tog bi razloga učitelji hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava promijenili sam način ocjenjivanja, nagrađivanja i sankcioniranja učenika. U nastavni sadržaj bi integrirali više znanja o funkcioniranju znanosti i umjetnosti, ukinuli bi ocjene u razrednoj nastavi, a posebice u odgojnim predmetima, uveli bi iskustveno učenje, projektnu nastavu te individualizaciju rada.

Uzor u školskom sustavu Europe, hrvatski i austrijski učitelji vide u nordijskim zemljama. Najviše ističu finski i danski školski sustav. Jedan učitelj istaknuo je irski školski sustav. Finski odgojno-obrazovni sustav ističu zbog autonomije škole, financiranje iz lokalnih sredstava, vrlo visoke kvalitete obrazovanja učenika, ali i učitelja. Ima malo učenika u razredu te im se učitelj može posvetiti u velikoj mjeri. Pruža se velika podrška učenicima s posebni potrebama te se ističe individualno učenje. Učitelji imaju vrlo dobru obuku i puno prostora za napredovanje, a tome pridonosi i velika podrška vlade i države. Učenicima se pružaju jednake šanse na obrazovanje neovisno o njihovom socijalnom podrijetlu. Postignuće učenika ne ocjenjuje se ocjenama već povratnim informacijama što na njih djeluje vrlo motivirajuće. Njihovo znanje se ne boduje. Atmosfera u školama je dobra, učitelji se cijene, imaju dobro plaćen posao, a učenici u školama imaju predmete poput domaćinstva i tehničkog s vrhunski opremljenim učionicama. U školskoj ustanovi nalaze se bazeni, učenicima se nude različite izvannastavne aktivnosti poput onih sportskih ili mogućnost sviranja različitih instrumenata. Učitelji, roditelji i škola surađuju svakodnevno što pridonosi i dobroj podršci društva prema školama.

Danski odgojno-obrazovni sustav učiteljima se dojmio zbog rada u timovima u kojima zapravo i polažu ispite jer je cilj danskog obrazovanja osposobiti učenike za rad s ljudima i na suradnju. Danci drže do toga da više ljudi može postići bolje rezultate te se izrazito puno radi na komunikaciji i toleranciji ne samo među učenicima već među ljudima u društvu općenito.

Unatoč različitim strukturama hrvatskog i austrijskog odgojno-obrazovnog sustava, učiteljska mišljenja i stavovi o sustavima ipak se podudaraju u nekim segmentima. S obzirom na rezultate intervjuiranja, može se zaključiti da je u oba odgojno-obrazovna sustava potrebno uvesti promjene poput integracije učenika s posebnim potrebama u redoviti školski sustav i individualizaciju rada, promijeniti kurikulume i nastavne planove za pojedine nastavne predmete. U oba se sustava spominje problem financiranja školskih ustanova kao i nedostaci u procesima napredovanja učitelja. Svi učitelji jasno su se složili da je kvaliteta nastave koja se poučava učenicima u osnovnoj školi dovoljna i da srednje škole učenicima otvaraju mnogo profesija koje će zadovoljiti njihove obrazovne potrebe i interese. Da bi se odgojno-obrazovni sustav kretao u pozitivnom smjeru, potrebno je krenuti od malih promjena kako bi se vidjele one veće i značajnije.

11. Zaključak

Svaki je odgojno-obrazovni sustav specifičan po načinu njegovog provođenja i poučavanja učenika. Kurikulume i nastavne planove potrebno je mijenjati s obzirom na vrijeme u kojem živimo. Obvezni odgojno-obrazovni sustav Republike Austrije traje 9 godina, s time da selekcija učenika kreće nakon 4 razredna osnovne škole. Obvezni odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske traje 8 godina te prva selekcija kreće nakon završenog 8. razreda osnovne škole. Uzimajući u obzir samu kvalitetu nastave i opsega nastavnog sadržaja koji se poučava u školama, oba odgojno-obrazovna sustava zadovoljavaju potrebe učenika.

Odgojno-obrazovni sustavi nude veliki izbor smjerova srednjih škola pa se time uvelike zadovoljavaju interesi i potrebe učenika. Austrijski odgojno-obrazovni sustav učenike na bolji način priprema za sam budući rad jer je veza između škole i prakse puno veća nego li je to u hrvatskom obrazovnom sustavu. Učenici koji nakon završenog nižeg sekundarnog ciklusa ne žele nastaviti svoje obrazovanje u školi, mogu završiti poli(u)tehnički tečaj koji ih priprema za buduću profesiju te uz obrazovne i odgojne predmete učenici imaju puno doticaja sa strukom.

Ovim istraživanjem potvrdilo se da postoje i sličnosti i razlike u odgojno-obrazovnim sustavima. Najveće razlike su trajanje osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja te ocjene koje su suprotne, a kao najveću sličnost bih izdvojila sam cilj obrazovanja, velik broj srednjih škola i smjerova te postojanje specijalnih škola za djecu s teškoćama koja se pokušavaju na što bolji način integrirati u nastavni proces.

Osim sličnosti i razlika, istraživanjem su se ispitali stavovi i mišljenja učitelja koji su bili različiti što znači da svaki učitelj vlastiti odgojno-obrazovni sustav vidi drugačije, ali opet svi odgovori vode ka jednome cilju, a to je zadovoljiti potrebe i ciljeve odgoja i obrazovanja te učenike kroz iskustveno i projektno učenje te individualiziranu nastavu što bolje pripremiti za život i daljnje obrazovanje. Uz obrazovanje, važan je i odgoj pa uvijek treba težiti dobrom ponašanju, toleranciji i jednakosti. U svakom odgojno-obrazovnom sustavu ima mjesta za napredak pa tako i u ova dva uspoređena sustava. Iako ima i nedostataka, valja se voditi onime što je pozitivno i malim koracima unaprjeđivati odgoj i obrazovanje te nedostatke pretvoriti u prednosti.

12. Literatura

1. *Austrian Federal Ministry of Education Science and Research*. (2024). Preuzeta s <https://www.bmbwf.gv.at/en.html>
2. *Austrian Federal Ministry of Education Science and Research*. (2024). Preuzeta s https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/school/school_syst.html
3. Borgar, L. i Matijević M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson
6. Domović, V. i Golder, Z. (2005). Procjena učinkovitosti obrazovnih sustava na osnovi učeničkih dostignuća: Usporedba Finska – Njemačka. *Društvena istraživanja*, 14 (3) 439-458.
7. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Methodological and thematic trends: A Case study of two pedagogical journals in Croatia. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
8. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Through the looking glass: Methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
9. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2021). Methodological approaches to the inclusion of students with disabilities. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 36(3-4), 148-165.
10. Dubovicki, S. i Velki, T. (2022). Methodological particularities in research on contemporary childhood in Croatia: A pedagogical–psychological perspective. *Journal of Elementary Education*, 15(1), 91-104.
11. *Eurostat*. (2024). European Commission Website. Preuzeto s [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International Standard Classification of Education \(ISCED\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED))
12. *Eurydice – Austria*. (2024). European Commission Website. Preuzeto s <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/austria/overview>
13. *Eurydice – Croatia*. (2024). European Commission Website. Preuzeto s <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/croatia/overview>

14. Lodico, M. L., Spaulding, D. T. i Voegtler, K. H. (2005). *Methods in educational research. From theory to practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
15. March, C. J. (2009). *Key Concepts for Understanding Curriculum; 4th Ed.* London: Taylor & Francis Routledge.
16. Markanović, M. (2018). *Usporedba kurikuluma Savezne Republike Njemačke i Republike Hrvatske*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
17. Matijević, M. (2004). *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex.
18. Matijević, M. (ur.) (1991). *Osnovna škola u svijetu*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja FF i Katehetski salezijanski centar.
19. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
20. *Ministarstvo znanosti i obrazovanja – odgoj i obrazovanje*. (2024). Preuzeto s <https://mzo.gov.hr/odgoj-i-obrazovanje/109>
21. Mužić, V. (1986). *Metodologija pedagoškog istraživanja*. Sarajevo: Svjetlost.
22. Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa.
23. *Odluka o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola za tekuću školsku godinu*. (2024). Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Preuzeto s <https://mzo.gov.hr/vijesti/odluka-o-pocetku-i-zavrsetku-nastavne-godine-broju-radnih-dana-i-trajanju-odmora-ucenika-osnovnih-i-srednjih-skola-za-skolsku-godinu-2023-2024/5498>
24. Oremović, E. (2019). *Usporedba sustava obrazovanja u nerazvijenim i razvijenim zemljama i utjecaj na društvo*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
25. Paustović, N. (2008). Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju. *Odgojne znanosti*, 10 (2) 53-267.
26. Pastuović, N. (1999). *Obrazovanje i razvoj : kako obrazovanje razvija ljude i mijenja društvo, a kako društvo djeluje na obrazovanje*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
27. Pastuović, N. (2006). Usporedba strukture i uspješnosti srednjoeuropskoga i skandinavskog obrazovanja. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
28. Ridley, D. (2012). *The literature review. A step-by-step guide for students*. Thousand Oaks, CA. Sage.
29. Sekulić Erić, Lj. (2023). *Priručnik za polaganje stručnog ispita pripravnika u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Zadržna štampa d.d.
30. *Stadtschulrat Wien*. (2024). Rainer. Preuzeto s <https://www.wien.gv.at/bildung/schulen/>

31. Stanić, M. (2015). *Priručnik za strukturirani i polustrukturirani intervju*. Rijeka: Ekonomski fakultet.
32. Topolovčan, T. (2016). Art-based research of constructivist teaching. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
33. Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. U S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
34. Topolovčan, T. (2020). Certain dilemmas and opportunities to research the role of digital media in teaching and learning. U: A. Peko, M. Ivanuš Grmek i D. Delcheva (ur.), *Didactic Challenges III: Didactic Retrospective and Perspective Where/How do we go from here?* (str. 376-388). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
35. Topolovčan, T., Rajić, V., Matijević, M. (2017). *Konstruktivistička nastava: teorija i 15. empirijska istraživanja*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
36. Vanek K., Maras A. i Karabin P. (2021). *Tko su dobri učitelji*. Školski vjesnik, 70(2), 349-370.
37. *Vlada Republike Hrvatske – cjeloživotno učenje*. (2024). Preuzeto s <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Materijali%20za%20istaknuto/2014/Strategija%20obrazovanja%20znanosti%20i%20tehnologije/4.%20Cjelo%C5%BEivotno%20u%C4%8Denje.pdf>
38. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju*. (2022). Narodne novine. Preuzeto s <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/Predskolski//zakon-o-izmjenama-i-dopunama-zakona-o-predskolskom-odgoju-i-obrazovanju-nn-57-2022.pdf>

13. Kratka biografska bilješka

Dea Malašić rođena je 12. ožujka 2001. godine u Čakovcu. Živi u selu Strahoninec koje se nalazi u Međimurskoj županiji. Razrednu i predmetnu nastavu završila je u Osnovnoj školi Strahoninec, a srednjoškolsko obrazovanje u Ekonomskoj i trgovačkoj školi Čakovec, smjer hotelijersko-turistički tehničar. Nakon završene srednje škole, 2019. godine, upisuje integrirani preddiplomski i diplomski Učiteljski studij, Odsjek u Čakovcu. 2020./2021. akademske godine, dobitnica je dekanove nagrade za doprinos u organizaciji i provedbi projekta *Zadaću napiši, jedinicu izbriši*.

14. Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)